

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

VORBELE

de Mihnea Gheorghiu

Geneza porecelor, a proverbelor și locuțiunilor celor mai obișnuite a rămas pe-alocuri necunoscută, fiindcă, în afara cercărilor științifice etimologice și istoricilor limbii și culturii popularelor, cei ce vorbesc o limbă, de cele mai multe ori, nu-și dau seama că „citează” și că, — întocmai ca personajul lui Moliere, — fac proză fără să știe.

Rămânând în cadrul, mai circumscriș, al surse-lor, ne descoperim, totuși, datori adevărului istoric prin încăpăținată repetare a „tărâmurii necunoscute” ce revine în multe din lucrările unor filologi mai conservatori și mai puțin binevoitori cu metodele științifice moderne de cercetare. Diabolică perseverență? Nu, nu se aplică aici dictonul strămoșilor latini. În cele mai multe cazuri ne izbim însă de o formă de supra-specializare sufocantă, de o atitudine de ignorare expresă a disciplinelor dintr-o sferă științifică vecină, sau pur și simplu de o răuvedere incurtabilă în domeniul științelor sociale și istorico-politice, cu cele mai regretabile consecințe.

Am să dau un exemplu, poate amuzant, dar nu mai puțin autentic. Discutând despre schimbările lingvistice în sinul clasei sociale din societatea slavagă, unul dintre distinsi mei interlocutori a declarat că ceea ce orînduirea a permis propășirea spirituală a poporului, printr-o mai bună diviziune a muncii (decît în epoca istorică anterioară), deoarece „scelvi făceau munca manuală, iar stăpînii se puteau rezerva activităților intelectuale, științelor și artelor”.

O asemenea ridicolă absurditate nu ar fi ieșit de pe buzele unui elev de liceu care a învățat că poetul Tereșcu, ca și filosoful Esop fuseseră sclavi...

Ne apropiem de o aniversare a deosebită însemnată pentru studiile interdisciplinare din domeniul istoriei și culturii naționale: se vor împlini curînd o mie de ani de la primele formațiuni statale române, cunoscute sub numele de voievodate, în plin ev de mijloc al vieții poporului român. Anul trecut, o descoperire istorico-archeologică senzațională a încununat îndelungatele cercetări de pe șanțierul Alba-Iulia: un nou, necunoscut pînă acum, Voievodat medieval din Transilvania. Cercetările continuă, pe multiplele planuri ale investigației științifice. Un tezaur de aur tragic, de o valoare inestimabilă, o fost dezgropat recent pe un șanțier la Drobeta-Turnu Severin. În Ilfov s-a ivit din pămînt un nou traseu al culturii Dridu, care se învecinează astfel pur românească.

Pămîntul și pietrele vorbesc mai bine și mai clar decît cuvintele noastre și științele lor? Nu cred, nu e O.K.

Preocupări de fond

Obiect de analiză și ca atare un prim, semnificativ bilanț realizat în cadrul sedinței Comitetului Politic Executiv: modul în care au fost îndeplinite prevederile planului național unic de dezvoltare economică-socială pe luna ianuarie. Un prim și semnificativ bilanț care atestă de fapt importanța covârșitoare pe care conducerea partidului o acordă bunului mers al treburilor societății, laturii economice mai ales, știind că, în perspectiva îndeplinirii obiectivelor noului cincinal, esențialul îl reprezintă modul cum se începe, cum se organizează și se desfășoară activitatea economică, sub toate aspectele sale. Aprecînd rezultatele pozitive înregistrate, hotărîrea cu care toți oamenii muncii s-au angajat în îndeplinirea exemplară a sarcinilor stabilite, și la parametrii unei noi calități, superioare. Comitetul Politic Executiv a dat indicații pentru îmbunătățirea în continuare a muncii de realizare a planului, de la folosirea cit mai eficientă, integrală, a tuturor capacităților de producție și pînă la activitatea din domeniul investițiilor, pentru folosirea pe scară largă a procedurilor tehnice, științifice, în vederea asigurării unui randament sporit. În același timp, s-a indicat, ca obiectiv deosebit de important, intensificarea eforturilor pentru aplicarea și buna funcționare a noului mecanism economic-financiar, a autoconducerii muncitorești și autogestunii în toate unitățile de producție.

punzători din acest domeniu să luăm în considerare faptul că, în campania care se apropie, toate lucrările să se încadreze în timp optim și în ritmul necesar. Prin aceasta campania a și început de fapt, un an bun, un an bogat este de dorit și stă în puterea și hănicia miilor și miilor de lucrători ai pămîntului românesc.

Pentru un lucrător, un an liniștit, de pace și cooperare, ale cărui roade să se resimtă în însuși climatul planetei, militează cu autentică vocăție România, președintele nostru. Nu mai departe decît recentele întîlniri la nivel înalt româno-ugoslav și româno-siriene, contribuții active la cauza păcii și înțelegerii internaționale. Pe fondul activității constructive desfășurate de țara noastră la reuniunea general-europeană de la Madrid, aceste întîlniri, dialogul purtat și înțelegerile asupra cărora s-a convenit, dobîndesc semnificația unui demers ce se petrece cu consecvență și răspunde unei cerințe în permanență actuală. În această privință, Comitetul Politic Executiv a dat o înaltă apreciere preocupărilor tovarășului Nicolae Ceaușescu, rezultatelor la care s-a ajuns și care sînt în măsură să confere pe mai departe durabilitate și dinamism relațiilor noastre cu cele două țări și popoare, în spiritul binecunoscut al respectării principiilor independenței și suveranității, al cooperării, înțelegerii și concurenței internaționale.

Aportul României la edificul păcii, și deci al ameliorării condițiilor umane, într-o lume ce se amenință îngrozitor cu autodistrugerea, rămîne astfel în permanență un semn distinctiv.

Lucaefărul

Geografie sentimentală

Pe harta geografică a satului meu voi însemna mai întîi potecile, potecile cu nume proprii: Poteca Lunții, Poteca Tîrgului, Poteca Lăcuii, Poteca Jereștei, Poteca Fintiniului cu lanț, Poteca Fintiniului cu cumpănă, desenînd nu numai locuri ci și nume de familie, de oameni și de animale, precum Poteca Lupilor, Poteca Iepurilor, Poteca Viezurilor, Poteca Vulpilor, laolaltă cu numele Bardanilor, Diaconestilor, Pantelimonilor, Magherestilor, potecile obținînd, uneori, rolul de a înfrîna, de a împrieteni, de a despărți și de a îndumnezi toate aceste familii în așa fel, încît au început să aibă pentru mine culori și funcții deosebite, cituate și misterioase, de exemplu, pe Poteca Viezurilor nu mai mergeam vreme îndelungată la treburi mele din moment ce aflasem că pantelimonii se certaseră cu magherestii. Mai apoi însă m-au liniștit pomii, Părul lui Constantin, Mărul lui Gândă, și, în fine, s-au ridicat munții, s-a înălțat, dintr-o dată, Virtul Paringului, unde, se spune, că există o capră, nici

neagră, nici albă, o capră care sărea cîte doi sau patru metri în înălțime, și, în urma coștelor ei, rămîneau niste gropi ale de adînci, după căderi îndelungate de ploii, s-a spus că Dobra, pirișul ce s-a întîlnit cu firul de apă țîșnită în (dacă se poate zice așa) din stîlbeul ce învezește dinainte de nașterea mea. Vaica Rugenilor forbindă, nu după multă vreme, Valea Rugilor, Dobra ce se varșă și astăzi în Sasa, iar Sasa în Tărășel, pirișul cel care, după ce ocolește încolo și-ncoace dealurile, dă peste Blanița, iar Blanița peste Gilort în care se și simte împlinit dorul ei vital de fugă continuă, Gilortul fiind, precum se știe, un riu vijelios ce se varșă, la rîndu-i, în Jiu, Jiul în Dunăre, iar Dunărea în Mare, pe trei pîrși, Chișlia, Sullina și Sfîntu Gheorghe; dar verșoara mea Catalina, la lecția de geografie a lui Ion, cum se zice, oblic, răspundînd că Dobra, micul meu piriș, fără să țînă seama de

Vasile Băran

Continuare în pag. a 7-a

REFLEX

Cu urme grele, apăsate

Cit poți provoca întîmplarea și cit din logica ei îți aparine apoi ca destin, ca fenomen sau miraj al existenței, într-o lume care se poate reduce la o clipă unei și care, în spațiul ei perfect ordonat, să se realizeze de propria la realitate ca și de limita, de propriul tău subconștient?

Ar fi de văzut că regula de cele mai multe ori nu se respectă și că tot de cele mai multe ori locul nu este decît un ansamblu decisiv de rizici. Intîmplarea atunci e o coincidență, un punct material de confluență. Și nu mai puțin răzbuțătoare, preventivă într-un anume fel, kreu de dedus și kreu de dus în cumpănă cu alte și alte evenimente mai mari sau mai mici ale vieții, chiar dacă, nevizibil, le și tuai poate, într-o anume direcție și un anume echilibru sau mișcare a lor. De aceea, nimic nu mi s-a părut straniu și nici lipsit de interes în toată interogația aceea care mi se propunea și sub semnele căreia, într-un asfințit molcom de soare, amintirile mele dinspre podgorie începeau să poarte rînd pe rînd cite un nume și să mă facă într-un fel răspunzător de ele și mai ales de durată și independența lor proprie ca și cum, mult timp după aceea, eu nu aveam altceva de făcut decît să-mi populez, să cultiv toate deauririle și vâlile acelea cu un popor de oameni și de tîrșări. Mi-am stîi pe cutare și pe cutare — mă întrebă mama și-mi descria parcă

A. I. Zăinescu

Continuare în pag. a 6-a

Ploaia de culori

In mileniul trecut spre seară mă aflam în munții noștri, cînd pe neașteptate s-a auzit un tunet de voce și turma de leoaice pe care o păzeam s-a îndepărtat speriată, iar în usa castelului a apărut mesterul Piliuță. Provincia și țările care veneau în urma lui răspundeau numai răcoare și brazii se îngreunau de zăpadă. De acolo, de la înălțimea pămîntului spiritualizat de vechime oricine l-ar fi văzut îngrijorat de împlinirea golului din suflet și timp — cu ploii colorate s-ar fi mirat să vadă că de sub culorile sale tîrguri întregi, cu bresle și cîmpuri însingurate de iarnă ne ieșeau meru în față cum apare lumina din noaptea. Astfel am văzut curcubeul și pașoptiștii apărîndu-se re-

Gheorghe Pituț

Continuare în pag. a 2-a

În amintirea de neșters a poetului A. E. Baconski

RESPIRĂRI

sa lacrima lungă care a fost în căutarea unui ochi care s-o plîngă. Poet al țării, se suleamena cu Străineția din dor de a se spăla, regăsindu-și obrazul din copilărie. Se îngheța pe sine însuși, refuzîndu-și sărutul tocmai pentru că era cel mai apt dintre noi toți pentru aceasta. Nu a fost iubit, pentru că iubea prea mult. Școlții lui erau școlții fosului lui de gheață, iar nu a inimii lui de viață.

Nichita Stănescu

Continuare în pag. a 6-a

ATITUDINI Anatomia criticii

Iarăși critica! Este un ritual care se îndeplinește cu toată pompa: titularii începînd adevărurile obișnuite ale profesiunii, iar scriitorii intervenînd cu mai mult sau mai puțină violență pentru a încrimina lipsa de conștiință, exercitiul gol, inconsistența teoretică a slujitorilor și cult literar. Revolta unor velleitari tratați cu severitate binemerită? Ar fi ușor de spus, dacă problema n-ar fi fost ridicată de către unul dintre participanții cei mai activi la ceea ce am putea numi „conștiința critică” a prezentului și dacă n-ar fi implicat un prozator de talia lui Ion Lăncrănjan, care poate să-ți placă sau nu ca scriitor, dar a cărui pondere în viața literară este indiscutabilă. Mai semnificativ mi se pare că aceste intervenții urmează, cum am mai spus, unor luări de poziție principială de la începutul anului literar, cînd cerneala s-a scurs generos în favoarea obiectivității actului critic, a demnității scriitorului, a necesității unor juste ierarhii literare, s.a.m.d. Poate că o anumită justificare a reacțiilor la unele adevăruri indiscutabile, atunci cînd le regăsim sub anumite condeie, o fi existînd, am spune noi, gîndindu-ne la bietul cititor! Nimeni nu trebuie să supere pe nimeni, fiindcă nimic nu e mai suspect decît atunci cînd îl vezi pe cel care ar trebui să conțenească mai acut relativitatea valorilor și ierarhizările de tot felul cum sar ca focul pentru că sînt provocate la discuție. Iată, imi amintesc un basaj tulburător din Heidegger: „Je grosser das Denkerwerk eines Denkers ist, das sich keineswegs mit dem Umfang und der Anzahl seiner Schriften deckt, um so reicher ist das in diesem Denker Ungedachte, d.h. jenes, was er selbst allein durch dieses Denkerwerk, als das Nicht-nicht-Gedachte heraufkommt.” (Cu cit este mai mare lucrarea gîndului unul om care gîndește, ceea ce n-are nimic de-a face cu amploarea și numărul lucrărilor sale, cu atît mai bogat este ne-gîndul din gîndire sa; aceasta înseamnă că ceea ce apare mai întîi și numai prin gîndirea sa este ceea ce încă-nu-este-gîndit”) Cîte nu sînt încă „gîndite” în critica noastră poftă desigur să afli și fără să faci recurs la un text profund al lui Heidegger. Insuși apelul

Aurel-Dragoș Munteanu

Continuare în pag. a 6-a

ESEU

Fantasticul, dimensiune a „prozei scurte” românești (II)

Extrima reticentă manifestată îndelung timp cu privire la existența impulsului revelator spre fantastic — un impuls în măsură a imprima fenomenului o linie de dezvoltare realmente distinctă, frapantă prin caracteristicile ei de esență —, iată una din chestiunile ce mai obsedează încă spiritul critic românesc actual și asupra căreia sîntem, deci, inclinați să zăbăvim ori de cîte ori intrăm în discuție ansamblul marilor structuri epico-narative proprii prozei românești. Este de la sine înțeles că tentația avară și mai puternică în situații precum cea de față, cînd în centrul atenției stă intenția expresă de a arăta „pe viu” cum anume se petrec faptele delimitînd zona de observație la domeniul „prozei scurte” nuela, povestirea și schița. Să spunem astfel, cauza-cauzelor, ca în atîtea alte împrejurări, ține de ceea ce s-ar putea numi încrederea obedientă, adică neînsoțită de simț dissociativ, capabil a surprinde elementul diferentiat, acordată definițiilor socotite etalor, propuse de așa-zisele prototipuri eterne ale genului, așa cum acesta s-a impus cu extraordinară strălucire mai ales în literaturile germană, engleză, nord-americană, rusă și franceză. Prin

Virgil Cîndea

Continuare în pag. a 6-a

Semnificații umaniste

afirmența mea din Rațunea dominantă că apartenența la cultura și spiritualitatea răsăriteană a fost pentru românii un factor de apărare a identității lor naționale, a fost calificată de un critic clujean drept „reluarea unei nefertite teze”. Nu e adevărat. Unu prilej pentru respingerea credinței naive că, înglobați în civilizația catolică a Europei Centrale, românii ar fi rămas la fel de autentic, dar ar fi propășit incomparabil mai mult decît în formula „Bizanț după Bizanț”, un nou argument împotriva acestei grăbite idei mi-l oferă cartea recentă a lui Mihail Diaconescu, „Marele eșec, povestea captivității a vieții și faptei lui Ioan Căianu-Valachus de la Sumuleu, cărturar român transilvănean, remarcabil umanist atestat în cîmpul artei baroce.

Tărănușul dintr-un sat de lângă Cluj, trecut prin învățătura cîtorva școli și prezent după trei veceri în două culturi ale Europei Centrale, a avut de la viața mai mult decît tovarășii lui de joacă valahi cărora orînduirea timpului le făgăduia cel mai mult condiția de lobași cinștii, muncitori și foarte săraci, tocmai pentru că erau români și ortodocși. Intrat în comunitatea universală obăduită de Papa, Ioan Căianu-Valachus a învățat carte înaltă latinesc, a ocupat un loc însemnat în clasa de sus a Transilvaniei vremii sale, a fost primit în palate de nemesi, i s-a încredințat să gîndească și să scrie; dacă

Nicolae Ciobanu

Continuare în pag. a 3-a

● În pagina 2-a : ● Cronica literară : ● ION GHEORGHE : «ELEGII POLITICE» ● EUGEN JEBELEANU : «ARMĂ SECRETĂ». ● Semneză Dian Alexandru Condrescu și Valentin F. Mihaescu ● Revista de debut de Voicu Bugariu ● Revista Revistelor.

Elegii politice este cartea unei viziuni târânoșe proiectată la dimensiuni cosmice, unde, din durere, boce și minie, se intrucează elegia crinencă a prăbușirii lumii satului în universul contemporan, un volum de pagini și de pagini care, în viziunea noastră, este asemeni poeziei argeșiene și va avea ecoul versurilor lui Goșu, carte cum nu s-a mai scris în literatura noastră și care-l așază definitiv pe Ion Gheorghe printre cei clivi scriitori de astăzi cu numele cărora se va născu această epocă literară a sfârșitului de veac XX în cultura română. Chezâșia libertății artistice în socialism, **Elegii politice** este opera unui adevărat poet pătruns de spiritul revoluționar al partidului, care — el însuși fiu de țărân și rămas țăran cu toate studiile umaniste — își asumă în numele Patriei scriitorului și al datoriei față de patrie, drama țăranului român într-o structură socială industrială și tehnicească („Poetul este ochiul însuși, ancestral, / Cetosul, rădăcutul, animalul / Ochii din ceafă, al națunii / Ce vede ei nu- / Pădere, / El vede adică căzătorii / Cu mii de ani mai înainte / Și plînge viitorul, / Dinspre trecut, / Poetul național și scrie, indiferent de discutiabilitatea unor idei, o poezie excepțională prin forța viziunii și a limbajului, născute din grănie suavă și încreștate ale creației, pe care le găsim în culorile halucinate ale mirajelor clipei iacomițene peste care curge sticlos soarele necrutător al Bărăganului. Poezie atreacă a unui poet din stîrpe care a profetizat dreptății și a martirilor adevărului, amintind de un Antim român, această epocă literară a sfârșitului de veac spre lectură sensibilă și delicată, dominată de onoarele pudice, rafinaților curajului aluziv și echivoc, snobilor sterili al estetizării subțiri, poetărilor protestatarzi de operă, tiraj și succese ieftin, criticilor ce la Paris învază, maestrilor vorbitor goșe, optimiștilor scriitorului și impostorilor, conformiștilor, profitorilor culturali și sociali etc. În schimb, ea va fi citită plină la capăt de iubitorii de poezie și adevăr, pentru care a fost scrisă și unde fiecare, de la cititorul obișnuit la critica de mare, poate să găsească o căută: intensitatea trăirii artistice, consistența operii („Sintem ceea ce ne-țelegem noi din viață, / Pe cit pricipem, pe atia merităm”, / De laudă și sacrificii poetului („De mult e preglăt un munte — / Jar predică tot se va tine”, / Pasărea fecundă / Gheorghe este, noaptea, artistul exemplar al timpului nostru, fiind alături de Ion Lăncrăjan, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, Augustin Buzura, unul dintre cei mai autentici scriitori produși de transformările sociale românești din ultimele decenii, angajat total în dialectica revoluției și în teatralitatea ei dramatică. „Se spune că Abatorul deschide ecuzile / De zoale și purului de vite; / Se spune că tăbăcăria, că topitoria / De cinpă, Spintecă plămîni și pute, / Desigur, nici-un secretar de partid / N-are vîlă pe aproape, Nici un Director general n-are acuzament / Pe linia fluvială de aer împuțit; / Nici un consilier, nici un șef de cabinet / Nu și-a legat numele, viața și munca / Și procreția de-o casă bătuță / De vînturile puturoase, / O fabrică / De filtre și-nitinerice aerului / N-au venit / Cel mai mult din venetia de la tară — / Mal trădesu din aerul natal, nestricat, / Inși cu multă răbdare, Pe măsura / Numelui carterului, ce se trase / De la un neam de oameni demni / Și necesități de zel, din generații n-avese, / Dar eu sunt poet în Partidul Comunist / Și vreau să-mi îndeplinesc îndatoririle” (Cartier).

cronica literară

ION GHEORGHE:

«Elegii politice»

Aparent, scriitor de expresie socială și țărănească („Trebuie să se ia țăranului, Mai cu seamă / Ce-ar putea el scoate de pe palma de pămînt, / Pe care-si viețuiește agonia, / Pentru puritatea lungilor abstracțiuni de imprumut / În esență poet abisal al etnosului („Țărani se-nalze pe-o parte / Jar pe alta și bagă gerul botul / În burta lor / Le linie singele, ca țara — / Într-un codru nevăzută își face ei focul / Incerind să supraviețuască.” Inghetul, Ion Gheorghe a fost încadrat de critica pedantă într-o tipologie neopoporanistă, de poet „bogomilic” tipologic suprașcolară. Ajunge însă a-i citi cartea pentru a vedea nu numai cum forța talentului său sparge tiparele pre-judecătorilor, ci și distanța dintre convențiile literaturii semănătoriste, atență la mutățiile psihologice individuale a țăranului ademenit de oras (cit de tentaculare erau oare tirgurile de la începutul secolului?; acțiunea stimei, de fapt, prezentimentul tulburare al primordiei potențiale?) și dimensiunea existențială a mutățiilor unei clase condamnate la pleire socială în cataclismele istoriei („In zdrobitoare zdrobil; în teasuri / Se teasulese țărani / În vechi fructe ale acestei vieți / În presa de ulei călcați, bătuți în pliu; / Pe vrană curge sudoarea, băutura / Crinencă; / Singele bătuță binecuvântată / Și snaga lucrătorului de pămînt — / Sumează ce se stoarce, alieile / Vijelios-efervescentă melancolă / În cada colecțoare; / Singe, sudoare, Extracție mirabilă, de clasă) al cărui fiu devine conștient tragicul poet al pămîntului („Atia / Durere și tristețe numai țăranul poate petrece”). Gestul său are însă motivul mult mai adînc decît opoziția sentimentală între frumetea unei lumi idilice și brutalitatea vieții moderne: el este strigătul poetului „de profundis” întru salvarea valorilor unei civilizații arhaice, a însăși ființei etnice românești („Tot timpul / Undeva, ceva se rupe, se desparte, Zeii / Preschimbîndu-se-n țărani aliazi și sudeazi / În întrecere cu cea ce tot timpul undeva / Ceva se rupe, se scufundă, / Plutele pămîntului cu pară pe ele / Vin din Atlantida către Atlantida”), amenințate de oras și civilizația citadină-proletară, ci de asediul monstruos al unei tehnici orbe în fața existenței umane și care, scăpată de sub control rațional, își distruge demonic creatorul: „Călcă roata de gumă și aer salatic; / Botul de mormon lăptos, trîntărește, / În aer creierii omului, Singele se tăvălește, / Căngile trag intestinele omului pe sosea / Precum corbi pe cîmpul de luptă, / Mășinile-nimicesc. / În fiecare zi le văd pe la răsucii de piatră / Muzicînd apocaliptic, una din alta / Grămădă de clobur în sine, / În umorile celor striviți fără noimă.” Dar **Elegii politice** nu este numai cartea curajoasă a unei dezbateri etice fără egal, ci o carte densă de poezie copioasă, de care citarea fragmentară nu poate da seamă. Poet al elementelor, pătruns de o viziune pantheistă, căutător de masivități agresive, ciopînd unei arăbescuri în stînci bolovănoase, atras în egală măsură de plasticitate și monumental, Ion Gheorghe scrie o poezie barocă în sensul aceluși „terribilități de amurg al titanilor, străbătută de reveria pămîntului și a focului. Prin notația crudă a limbajului naturalist și prin deformarea brutală a lumii, vizind blagian absolutul, ultima sa carte îl înscrie pe Ion Gheorghe în linia expresionismului social authton, ilustrat de H. Bonciu, Aron Cotrus și T. Argeșel. Intensițata expresivă a transgrișului unei clase sau mai mult, al unei întregi structuri sociale de popor trăitor în ritmurile biologice arhaice și în ad-

vărul unor valori umane ancestrale (Simularea, se numeste un poem) în care timpul coincide cu durată ființei („Ce era timp era spațiu de-a dreptul / Ce era spațiu era timp fără îndolală.” Timp de cânton) dînd viziunii țăranului dimensiuni metafizice, conferă rostiri poetice un caracul și apocaliptic, de Loșos pedepșitor al suferinței țăranesti, sunînd prin „urjența” imaginilor, prezentul vinovat unei terapeuticului sufletului. Esența „programului” poetic este, astfel, expresionistă (S. Friedlaender) venind din estetica baudelaiană a utopiei prin Argeșel. Atia violentă a limbajului născut de o „fantezie dictatorială” (în termenii lui H. Friedrich), în care lumea apare desfigurată de tirania unei poezii (liniile realității sînt înlocuite de tuse sufletești distorsionante); acea „demonstrare” ardeșeană a imagisticii unde cosmoul și stăpînit de principii malefice al tehnicii; atia răpîrțite și durere manifestate prin „tropii greșei” extrazi din infernul limbii (puroi, bube, otrăvă, moștră, sine, etc.) nu am întîlnit decît în lirica argeșeană. Dar în timp ce Argeșel era înțeles ardeșean, poetul țărănesc nu manifestă în animalicul care corupe esența ideală a conștiinței și voința luptei omului: imaginile luxurii seculului și mîncării, unde eroul e o marță înversă dătătoare de beții ale uitării. În timp ce aspirările umanității s-au încet într-un nesăușit vînt fără noimă.” Dar **Elegii politice** nu este numai cartea curajoasă a unei dezbateri etice fără egal, ci o carte densă de poezie copioasă, de care citarea fragmentară nu poate da seamă. Poet al elementelor, pătruns de o viziune pantheistă, căutător de masivități agresive, ciopînd unei arăbescuri în stînci bolovănoase, atras în egală măsură de plasticitate și monumental, Ion Gheorghe scrie o poezie barocă în sensul aceluși „terribilități de amurg al titanilor, străbătută de reveria pămîntului și a focului. Prin notația crudă a limbajului naturalist și prin deformarea brutală a lumii, vizind blagian absolutul, ultima sa carte îl înscrie pe Ion Gheorghe în linia expresionismului social authton, ilustrat de H. Bonciu, Aron Cotrus și T. Argeșel. Intensițata expresivă a transgrișului unei clase sau mai mult, al unei întregi structuri sociale de popor trăitor în ritmurile biologice arhaice și în ad-

clapă era o săpă transparentă / și fiecare buză / de apă murmură indiferență: sapa și lopata / Și mi auzul două țep opînd: / Ulte moare lată (Cum am murit). Un aspect interesant al poeziei din volum, care probează existența unui fenomen mai general în lirica românească, îl constituie ceea ce am numi „influență inversă”. De regulă, generațiile tinere sînt influențate, firesc, de poezia generațiilor anterioare. Există însă și acțiunea reciprocă, aparent ciudată, dar desigur dintr-un cit de arbitrar este compartimentarea „pe grade și contingente”. Iată, spre exemplu, la Eugen Jbeleanu, ceva din limbajul poeziei lui Mircea Dinescu și din atitudinea cuprinsă în ea, mult mai radicală aici: „Dar nu mă pot mai dam acuma de nimic / noi care n-am mai dat pentru cine? / O femeie a zburat de la o optule etaj / de ce? uite-așa / Avea două copii, îl mai are... / Inși ei pe ea — nu / De ce? / Ca să le întrecă / Oh, magiciunile, care înlețesc toate, / Ia-ți masina cu pneuri de garoafe / și mergi în continuare / S-ar putea să ajungi departe / Eu trebuie să rămîn pe loc / cu ochii deschisi / Și, uite imi alunecă pe cămașă lacrimi moztizate / Lacrimile celor care nu s-au mîscă” (Nepotrivit). Evocat în registrul tragic în **Elegii pentru floarea secerată**, eroul cuprins în **Arma secretă** are accentul grotesc, lăsînd să se bănușască, sub masca iubirii, timpul vorace. Sintem departe de sublima armonie din mai vechiul și memorabilul poem **Aur și argint**. Acum, linie și simț turburate și simțurile deretate, în căzușura dintr-un zădărnicez frumos / Avea solduri de golfuri, se căntina albastră / Nu avea nici o vină. Mergea drept înainte / Si-mi spuse că mai are încă un ultim dînt / Era atî de caldă, atia de fierbinte / Si-am spus / Iată zeita ce, sigur, nu mă minte” (Venus XX). După patetismul poemelor din deceniul șase și trasimul **Elegiei pentru floarea secerată** (partial regăsit în **Răul pe obraz**), poezia lui Eugen Jbeleanu din **Arma secretă** pare a trece într-o zonă de calm. Este impropria de ansamblu pe care o dă lectura volumului. Dar, la un poet prestigios și al căuia poezie naste poezie.

Dan Alexandru Condescu

În cele douăzeci și ceva de rînduri pe care le dedică poeziei tinărului, pe atunci, Eugen Jbeleanu, în sa Istorie a literaturii române de la origini pînă în prezent, C. Călinescu caracteriză volumul **Intim sub săbiu** (1934): „Toate mijloacele barbatene spre a stîrpi liniile unei inspirării în fond descriptive sunt folosite”. Intuiția marei critice a funcționat și în acest caz fără greș. El definea astfel, cu o precizie esențializantă, cele două volume apărute pînă la acea dată (cartea de debut, **Schituri cu soare**, se tipărise la Brașov în 1929) dar trasa, totodată, evoluția viitoare a poetului. Critica de după Călinescu a reținut și a repetat neobosit barbanismul încercărilor formale de a lăsa greu de eludat în confruntarea cu textul) uitînd însă aproape total **inspirația descriptivă**. Receptabilă amnezie, căci din acest descriptivism se vor naște, mai tîrziu, poemele didactice Bălescu și în satul lui Sahir, în scrierile cum notează Cornel Simonescu în tabelul cronologic de la finele antologiei alcătuite de Lucian Răucă în colecția Biblioteca critică — cu Premiul de Stat pe 1952. Caracterizarea rămîne valabilă și în cazul răsănătorului și mult tradusului **Sursul Hiroshimel** (1939). Cu mirabilă deficiență de raționament, în Europa (cităm accesi sursă de mai înainte) drept „un poem imens și de o urgență patetică și universală”. **Sursul Hiroshimel**, care îl aduce poetului reconșterea unanimă și prestigiu acordat de includerea în manualele școlare, a devenit astfel, prin abilitate a publicului creat deia de terribilul eveniment, răsădind conștiințe și relevînd umanismul unei conștiințe civice. Dramatismul intens al viziunilor apocaliptice din **Sursul Hiroshimel** devine tragicism devastator în **Elegii pentru floarea secerată**. Privind retrospectiv, se evidențiază acum cele două direcții ale poeziei lui Eugen Jbeleanu: pe de o parte, civismul programatic, pe de altă parte, lirismul amintirii, polarizat în jurul temei morții, realuă obsesional, mai apoi cu efecte remarcabile în plan poetic. Cele două direcții sînt explicitate în volumul **Hanibal** (1972), carte tragică, surprinzînd semnificativ, ciclurile **Răul pe obraz** și **Parabole civice**. Patetismul civic se convertește aici în sarcasm, iar acuitatea tragic-

EUGEN JBELEANU:

«Arma secretă»

care mușcă dacă e nevoie / care-ți tine de cald / Lupul / pasărea / mielul / respirația invizibilului” (**Arma secretă**). Se observă aici, ca de altfel în întregul volum, acea discursivitate transparentă, descriptivismul intuitiv de Călinescu, căruia i se aliază acum „respirația” sacadată, discontinuitatea ce-l aminteste vag pe Bacovia din Stanje și versete. Mai clară decît în volumele anterioare este tentația poeziei „cu poanță” ce reușete — atunci cînd reușete — să devieze brusc sensurile poemului, obligînd cititorul la o reevaluare mentală și la traducerea sugestiei poetice în limbaj logic: „Este o Himeră care se naște din ploaie. / Ploaia este invizibilă / Himeră are o fată întoarsă, / cu plete lungi, / Coada Himerel se iscă opalină / dintr-o pădere oribilă / Încă de la naștere am fost izbit

de ea / Intuneric și lumină cenușie / Uneori încerc să ocolesc / coada / să văd fata Himerel: / Atunci, ploaia se întrece / și-mi dau seama că / se scutură de ploaie și de rîu / Într-o clipă citește ultimele știri” (Himeră). Puțin lirism aici, dar, în compenșare, mult adevăr. O nouă temă în poezia lui Eugen Jbeleanu (dacă nu mă însel în privința ineditului) este cultivarea unui soi de umor scris, la grania dintre ris și ironie, dintre demnitate și umilință: „Am două urechi de care nu mă pot trage / de o dată decît cel mult doi / În somn, de obicei, dorm pe una, / cealaltă-i candelă / Inși oricînd pot fi treziri / ca să dau seama / de ce dorm — sau ca să mi se spună / să dorm ca să dau seama / Apropiați-vă, dar nu precum altădată — deodată citeva sute, / Și strîngeți-mi urechea, dar numai una / Cealaltă ureche”. Remarcabilă mi se pare economia mijloacelor poetice (atunci cînd nu devine modicată), întregul poem — citat constrîns în jurul cuvîntului **candelă**, a cărui absență ar năruî întregul edificiu. De unde se vede, încă o dată, că în poezie nimic nu poate fi întimplător, nimic nu poate fi schimbat sau înlocuit. Tema dominantă în **Arma secretă** este cea a morții. Din acest punct de vedere — dar numai așa — se pot constata înrudiri între poezia lui Eugen Jbeleanu și cea a unui mare poet contemporan, Mihai Beniuc. Sferă dată ironic („Să ai mereu tot mai puțin / e lăcră de mai mult bun / Tot mai puțin zile și / tot mai puțin tîntun”, resimțită acum („Si o poanță” — fiecare zi / Pe doare ceea ce-ți faci plăcere, / și ce se înalță — scurmă pămîntul, / Aștepti să treacă fiecare zi / Ca o durere — și să se sfîrșească / Somnul e un sac legat la gură; / Visul / e ceea ce a fost și nu mai poate / să fie nădădă din fleac copii este / lacrimă care atîrnă / și-n care te răsfîrșind stînd prea bine / că o să fie așezeni ție-odată...”) spaima de moarte învadăză flinta lirică și-l priletuște poetului un poem antologic, o viziune excepțională prin limpezime, a „mării treceri”. „Părăsărită de mine, fără nici un chin — / O strigăță doar. Și chiar acelu / nu mai are a mea, citeva / crenșii lichide dintr-un fost stejar / și unei ulte fotografi decolorate / Una se chemase așa, alta se chemase alt fel / și stelarul era acum un fel de apă / un fel de mare de cîmp / și fiecare

clapă era o săpă transparentă / și fiecare buză / de apă murmură indiferență: sapa și lopata / Și mi auzul două țep opînd: / Ulte moare lată (Cum am murit). Un aspect interesant al poeziei din volum, care probează existența unui fenomen mai general în lirica românească, îl constituie ceea ce am numi „influență inversă”. De regulă, generațiile tinere sînt influențate, firesc, de poezia generațiilor anterioare. Există însă și acțiunea reciprocă, aparent ciudată, dar desigur dintr-un cit de arbitrar este compartimentarea „pe grade și contingente”. Iată, spre exemplu, la Eugen Jbeleanu, ceva din limbajul poeziei lui Mircea Dinescu și din atitudinea cuprinsă în ea, mult mai radicală aici: „Dar nu mă pot mai dam acuma de nimic / noi care n-am mai dat pentru cine? / O femeie a zburat de la o optule etaj / de ce? uite-așa / Avea două copii, îl mai are... / Inși ei pe ea — nu / De ce? / Ca să le întrecă / Oh, magiciunile, care înlețesc toate, / Ia-ți masina cu pneuri de garoafe / și mergi în continuare / S-ar putea să ajungi departe / Eu trebuie să rămîn pe loc / cu ochii deschisi / Și, uite imi alunecă pe cămașă lacrimi moztizate / Lacrimile celor care nu s-au mîscă” (Nepotrivit). Evocat în registrul tragic în **Elegii pentru floarea secerată**, eroul cuprins în **Arma secretă** are accentul grotesc, lăsînd să se bănușască, sub masca iubirii, timpul vorace. Sintem departe de sublima armonie din mai vechiul și memorabilul poem **Aur și argint**. Acum, linie și simț turburate și simțurile deretate, în căzușura dintr-un zădărnicez frumos / Avea solduri de golfuri, se căntina albastră / Nu avea nici o vină. Mergea drept înainte / Si-mi spuse că mai are încă un ultim dînt / Era atî de caldă, atia de fierbinte / Si-am spus / Iată zeita ce, sigur, nu mă minte” (Venus XX). După patetismul poemelor din deceniul șase și trasimul **Elegiei pentru floarea secerată** (partial regăsit în **Răul pe obraz**), poezia lui Eugen Jbeleanu din **Arma secretă** pare a trece într-o zonă de calm. Este impropria de ansamblu pe care o dă lectura volumului. Dar, la un poet prestigios și al căuia poezie naste poezie.

Valentin F. Mihăescu

CARTEA DE DEBUT

A privi cu răbdare lumea

OMUL DUBLU

Prin 1975, pe cînd lucram în secția de proză a „Luceafărului”, mi-au atras atenția câteva texte trimise de un autor din Timisoara: Marian Drumur. Aveau ceva deosebit, dar nu intru în felul bătuțor la ochi, ci într-un mod difuz, greu de exprimat prin vreauna dintre formulele critice aflate la îndemînă. Am propus, atunci, o proză a lui Marian Drumur spre publicare în mîntre o motivatie prea bine articulată. Dar cînd am fost solicitat să scriu o scurtă prezentare a debutului, am fost isbit să-mi argumentez în mod clar preferința, în primul rînd pentru mine însuși. Desigur, cuvîntul de sprijin, care a năruit împorunță o proză disponibilă constantă pentru observarea răbdătoare a lumii obiective. Povestirile sale *) au personale și conflicte lipsite de spectaculozitate. Ele surprind o lume dominată de mecanismele elementare ale supraviețuirii sociale, o lume în care lucrurile comune ale limbajului și ale comportamentului nu sînt decît rareori conștiente.

REVISTA REVISTELOR

Viața Românească

REVISTA EDITATĂ DE URȘINEA SCRITORILOR

VIAȚA ROMÂNEASCĂ NR. 11, 1980

Prima parte a sumarului din acest număr al „Vieții Românești” (cel mai recent apărut) este dedicată centenarului Mihail Sadoveanu: Precursorul lui Sadoveanu de Iorgu Iordan, în discuții despre așezarea de Const. Clorșca, Mihail Sadoveanu: aria evocării de Ion Maxim, Mirările domnului de Marene de Al. Săndulescu. Acului context aparține și scrisoarea înedită cuprînzînd o seamă de date instructive cu privire la momentul despărțirii lui Nicolae Iorga de redacția „Semănătorului”, trimisă de marele scriitorului cu N. O. Iorgă. Din foarte percutantul interviu cu Nichita Stănescu realizat de Constantin Vișan, spicium următoarele două fragmente: primul se referă la „dilema” poezie abstractă — poezie concretă. („Împărțirea în poezie concretă și poezie abstractă mie mi se pare un pic depășită sau în nici un caz operantă, pentru a înțelege cite ceva din fenomenul poetic contemporan. Noi nu avem ceea ce se numeste o poezie abstractă, întelegînd noțiunea de abstract ca o doză de proporțiilor, ca un raport între cantități. Ori poezia, prin natura ei, este prin excelență calitativă și clinic nu poartă amprenta calității mai puternic întoarsă la el decît fenomenul concret. S-a confundat adeseori calitatea cu abstracțiunea”) și al doilea la raportul sintă — poezie. („Eu cred că e prea mult spus a include sintaxa în poezie, poezia înșelî fiind dintr-un anumit punct de vedere și sintaxă, dar sintaxa, din al punct de vedere, fiind la rîndul ei și poezie, pentru că nu există o sintaxă moartă. Căciitatea umană de a genera realu se face prin diferite canale. Uneori poezia mi se pare a fi un canal la fel de puternic ca cel al științelor de obiect, noi le zicem științe abstracte, iarăși, denumirea este mult prea largă și un pic confuză, un pic neadecvată, nefiind pentru obiectul ca atare al științei, dar, hai să sounem literaturii sintaxă morală, pentru că zona estetică trebuie înțeleasă în ambele direcții: întru-n înțelegerea și înțelegerea ca un profesor, ca un învățător de școală primară, pentru că ideea trebuie să fie a tuturor și ea obiștuită, afei nu originalitatea ideii este împorunță, cît originalitatea ei în fața estetică este de fapt forma înlocuită a sintaxei. Cînd frumusețea este forma care înlocuiește ideea de morală. Moralitatea se exprimă cel mai puternic

si cel mai desăvîrșit în ideea de frumos”. Scrieri despre logică (III), text de inefabilă tinuță poetică-filozofică, anuntă și să sperăm — o altă lucrare de înconfundabilă originalitate literară semnata de creaș singulară a scriitorului Constantin Noica. Prezentările pagini de memorialistică publicate pînă acum de Petre Stoica în „Tribuna” și „Steaua”. În se adauă, acum, cele consacrate lui Dimitrie Stelaru a un portret riguros și inspirat dedus din foarte bogate în sensuri, acut și înțelegător, de un nou memorialist. În nota obișnuită (adică foarte dar prea...) selectiv și cam monotone) sectorul de critică și de data aceasta.

LIVRES ROUMAINS, NR. 4, 1980

Desfășurarea celui de-al XV-lea Congres mondial al istoricilor în țara noastră constituie un nimerit prilej pentru redacția publicației „Căruș românesc” de a trece în revistă (prin scurte recenzii, note, fotomontaje) producția editorială la zi în materia de cercetare istorică națională. Seria prezentărilor se deschide cu aceea consacrată monumentalei lucrări **Sărmoșii românilor — Vestigii milenare de cultură și artă** de Ion Miclea și Radu Florescu. Mai sînt prezentate lucrările precum **Daco-geții în imperiul roman**, **Selăși așezări pe teritoriul României**, **Arheologia Daciei Romane**, **Inscripțiile Daciei Romane**, **Autohtonii în Dacia** sau. În legătură cu Congresul mondial al istoricilor, revista publică o suită de scurte și interesante convorbiri cu o seamă de participanți din România și de peste hotare. Aculuiși context problematic aparține și interviul dr. Adrian Rădulescu, directorul Muzeului de Istorie Națională și de Arheologie Constanta, inteligent redactat de Aurora Fabricius. Profesor doctor Adrian Dalcoviciu acordă un semnificativ interviu cu prilejul sărbătorii a 250 de ani de la înființarea statului dac centralizat și independent.

Boxat și instructiv sectorul acordat vieții literare și artistice, unde sînt inserate numeroase note cu privire la procesul editorial, recenzii, interviuri, liste bibliografice etc. Centenarul Sadoveanu este marcat, printre un concentrat al subiectului, de un interviu cu profesorul Dan Dumitriu semeșat un portret descriptiv Victor Eftimiu (1868-1972); rubrica **Scriitori români de azi** îl are în atenție pe **Adrian Marino** (Hristu Căndrovanu) și **Mircea Horia Simonescu** (Laurințu Ulici). Un foarte expresiv fotografiar Marian Preda.

Nicolae Nemțeanu

La prima vedere, s-ar zice că tablourile din **Omul dublu** sînt acoperite de un raf fin, care le dă uniforma culoare cenușie a bănaului. Dar nu este așa. Cu o instinctivă știință a amănuntelor, autorul reușete de cele mai multe ori să facă din personajele sale anumiți semnificative, care se desprind din masa „oamenilor de pe stradă”, a celor desore care nu detinem nici o informație individualizatoare, pentru a dovedi că sînt capabile de viață literară. Pe măsură ce înaintăm în lectură, redescoperim adevărul simțului că nu doar că unele de exsistivitate evidentă sînt caracteristice pentru natura umană, ci, dimpotrivă, ființele cu existente extomate sînt adesea mai interesante decît acelea care, din diverse motive, trăiesc ca și cum viețile li s-ar desfășura pe o scenă, unde totul trebuie teatralizat, înrosat.

Marian Drumur construiește mică întîlniri ce se petrec de preferință în mediul muncitoresc.

Ploaia de culori

Urmare din pag. 1

ele sînt mai albe sau vasul și aerul ce le poartă și tocmai cînd mirarea mea mă purta prin ploaia cea mai lentă de culori, deci și mai sigură, tocmai atunci am avut impresia că ochiul artistului m-a descoperit și pe mine și fără cuvînt m-a privit, sever mai întii, apoi blînd dar în așa fel că nu l-am mai uitat nicodată, cum nu-l vă uită nici o privire care a privit lucrarea lui cu ochi buni.

Marian Drumur: „Omul dublu”, Povestiri, Editura „Cartea Românească”, 1980.

FORUM PRINCIPAL AL CULTURII ROMANE

Retipărirea gramaticii lui Ion Heliade Rădulescu

Sub îngrijirea atentă și competentă a Valeriei Gutu Romalo, conferențiar la Facultatea de Limba și Literatura română din București, Editura Eminescu — ale cărei inițiative de reconsiderare a moștenirii culturale sînt cu totul remarcabile — repune în circulație una dintre cele mai importante lucrări ale începuturilor culturii moderne românești, Gramatică românească a lui Ion Heliade Rădulescu, ieșită de sub tipar în 1923, la Sibiu.

Dată însemnată contribuție a reorientanților Școlii ardelenze și contemporană cu alte acte inaugurale în istoria culturală a țării românești, Gramatică arestui entuziast al pionieratului care a fost Heliade reprezintă unul din principalele repere ale epocii luminilor în spațiul spiritual autohton, adăugîndu-se eforturilor mai născute de căutare a identității naționale, de afirmare a tradițiilor caracteristice care trebuiau să formeze o platformă solidă pentru acțiunea politică de realizare a unității și cizăre a independenței ce se contura din ce în ce mai precis încă din primele decenii ale secolului trecut.

Gramatică lui Heliade n-a fost însă prima pentru limba română (autorul însuși enumeră, zecă gramatici „asupra limbii românești”, între care nu se găsește și cea a lui Dimitrie Eustatievici Brașovenianu din 1871, care n-a avut să fie tipărită), iar o caracterizare ca cea de mai sus nu poate înlătura întrebări foarte firești ale cititorului din 1981: cum se justifică și la ce mai poate servi o lucrare (de specialitate) apărută cu mai bine de 150 de ani în urmă, azi, cînd școlile lingvistice românești pentru a ne limita strict la domeniul discutat — ocupă un prestigios loc în lume tocmai prin plătirea la nivelul celor mai noi teorii și metode în cercetarea limbii? Oare, dincolo de actul patriotic, pios, de reconsiderare a fundamentelor culturii noastre, există și un profit imediat, concret, pentru acest cititor contemporan?

Studiul care însoțește ediția dă în bună parte un răspuns la asemenea întrebări, un răspuns adresat, desigur, mai ales specialistilor în istoria limbii române, subliniind contribuțiile Gramaticii lui Heliade la dezvoltarea științei literare prin comparație cu alte lucrări de același gen și rolul ei în procesul de modernizare a învățămîntului și culturii — autorul mi-

lita, se știe, pentru apropierea romanelor de fondul său latin: „Gramatică prezintă, într-un fel, trecerea către scrierea cu litere latine — marcînd însă și faptul că, metodologic, nu sîntem încă în prezenta unei lucrări cu totul originale. Dar semnificațiile culturale ale acestei apariții editoriale pot fi adîncite, lărgite, întărite și mai mult valoarea contemporană pe care vrem s-o revelăm. Sîntem în fata primelor rediții integrale a Gramaticii lui Heliade care, după edițiile succesive de plină pe la jumătatea secolului trecut și consacrate ei ca manual școlar, a lăsat istoriei literaturii române ca punct de referință doar o celebră „Prefață”, care nu lipsește, ce-i drept, din nici o ediție Heliade, fie și pentru uz didactic. Interesul literatilor pentru „Prefață” se datorește nu numai

ideilor pe care le cuprinde, ci, desigur, și stilului în care a fost scrisă, stil care îl anticează pe talentatul autor de pamflete de mai tîrziu; apariția sa în contextul larg care o determină este de folos chiar pentru adîncirea conținutului ei. „Ei dar ce lei de carte și asta?!! Ce te minune!! Acțiunea o gramădă de slove!” — binecunoscutul început al prefetei — se leagă direct de partea a cincea a Gramaticii („Pentru ortografie”), care reprezintă însăși motivarea lui. Comutarea de expresie este uimitoare și evidentă o dată în plus în cazul acestei persoane născute la Heliade. De la ironia fină cuprînd „o subtilă satiră a conservatorismului, din „Prefață”, se trece la un limbaj de rigoare logică, dar nelipsit totuși de nuanțări: „Să punem că această judecată împotriva noastră este tot mereu cu mare muncă (te vorba de existența mai multor litere care notau același sunet, păstrate prin tradiție, n.n.), va osteni odată și nu va mai putea răsufla; atunci fiecare literă la noi nu ar avea decît numai un și propriu al său sunet sau glas”.

Heliade invocă mereu în „Prefață”, drept criteriu pentru Gramatică sa, uzul lingvistic („dreptul cuvînt”, „glasul societății”, „glasul norodului”) care trebuie să se oglindescă atît în formularea regulilor cit și în construirea exemplelor. Consecvent acestui principiu autorul nu ezică să înlocuiască forme consacrate de gramatică anterioare (a lui Ienăchită Văcărescu, de exemplu), cu cele pe care le observă frecvent în limbajul epocii. Regula se naște din utilizare și misiunea gramaticii este aceea de a consemna întrebunțările generalizate, pare a spune Heliade sfîntînd: „Învăț că glasurile societății este glasul norodului și că ea poartă și îmfoșează persoana obștii” — o idee care ar putea fi luată în seamă și astăzi, cînd gramatica normativă mai păstrează fenomene ieșite din circulație în vreme ce altele, fenomene sociale și intrate în sistem, nu sînt normale. Cărturarul muntean înțelegea foarte bine necesitatea ogîndirii în gramatică a „limbii cea vie care o învătă fiul de la părinte” (și, poate, astfel se explică renunțarea la unele forme folosite în gramatică lui Ienăchită Văcărescu, cu tot respectul pe care le poartă înaintașului său), fără să nească în același timp trîmbita ca „o academie de citiva bărbăți” să acționeze pentru ca „să se desăvîrșească limba și mai bine și ca să se hotărască odată cum să rămîie termenii cei noi”.

ESEU

IN LOC DE «CRONICA EDIȚIILOR»

Hașdeu cel nedreptățit

Un caz cu totul insolit în cadrul spiritualității românești este acela al lui Bozdan Petriceicu Hașdeu. Admiratori sau denigratori, genul nu i-a fost contestat de nimeni. Comportamentul omului în ultimii săi ani de viață, asemănător într-un anumit fel cu acela al lui Lev Tolstoi, a aruncat asupra operei sale o deasă pinză de umbră care numai arareori a fost străpunsă lășind să răzbună, ca de după des-nouri, razele unei soare strălucitor. De fapt, de-a lungul întregii sale cariere, el a avut un comportament conștient și născut, așezîndu-nu o dată polemice tocmai cu acela cu care se afla pe aceeași platformă; el s-a complicat înconștient în postura nedreptății gîsind în aceasta de fiecare dată no îmbolduri de a se avînta în întreprinderi dintre cele mai temerare; el a închipuit sîntine dintr-o parte și a avut o putîntă, începîndu-le cu un zol de-a dreptul suprauman dar părăsindu-le ori de cîte ori o nouă „nălucă” promitea o demonstrație și mai nepomenită și mai nevisată de alții. Cu puține excepții toate operele lui sînt abia introduse în lume, ca și cum cineva, cu o gîndire nu ale spiritului cîte la un loc nu a putut măcar întui, în epocă, un sir de spirite împănate. Mai mult decît ca oricui din cultura noastră lui i se potrivea cuvintele lui Giovanni Papini cu care acesta își încheie „romana” în ultima sa scrisă: „Lar dacă, după ce m-ai ascultat, veți continua să credeți — în ciuda vorbelor mele — că sînt într-adevăr un om sfîrșit, va trebui cel puțin să recunoașteți că sînt sfîrșit pentru că m-am apucat de prea multe lucruri, și că nu mai sînt nimic pentru că am vrut să fiu totul”.

Toate datele biografiei omului și toate tentativele, realizările și eșecurile operei fac din Hașdeu un prototip de personaj de roman și este de presupus că dacă un Thomas Mann ar fi cunoscut biobibliografia acestui titan ar fi dat și alte nume personajului său principal din Doctor Faustus.

Istoriografia literară și culturală românească a delimitat de multă vreme o succesiune și o continuitate de spirite care ori cu cine ar începe în numele pe un Cantemir, Budiulea, Heliade, Eminescu, Odobescu, Iorga, Călinescu și încă alții, vreo cîțiva, și din care nu este niciodată exclus Hașdeu. Sînt spiritele Renașterii noastre, oameni care sînt în același timp și clasiști și iluministi, și romantici, și realisti etc. Sinteza de care au fost ei capabili desăvîșite, după umla noastră, pare, mai bine decît de care se pare că-l reflectă raportul dintre sincronism și protosinonim. El, fiind cu toți geniali, sint, de fiecare dată, deasupra unor precepte încrîncenate de metodologie.

Polemica zilei și rica dintre biografii în flores sînt doar pete de culoare pe pinza unui tablou mult mai semnificativ atît în diacronia cît și în sincronia lui specifică. De dintre ele lucrurile par contorsionate, în opoziție unele cu altele, — mai de dînt-o înaltime de timp, vedem că se alătură aceluși fîșas și curg într-o aceeași matcă, mai puternică și mai strălucitoare. Excesele dînt-o parte sau alta se tocesc pe urma marilor roți de viață ale unei mîri vechi, lășindu-ne în lumină doar lamurile semnelor. Dar vroiam să spun de ce un geniu ca Bozdan Petriceicu Hașdeu este încă pînă astăzi un nedreptățit.

Pentru că pînă acum numai din OPERA lui nu a început măcar o serie de scrieri. Este probabil singurul mare autor român din care nu a început seria de OPERE. Ultima tentativă de a da un tablou al scrierilor lui Hașdeu a fost aceea a lui Mircea Eliade din 1939. În ultimii noștri au apărut, dispărîndu-se mult timp, scrieri ale lui Hașdeu. La loc de cîntre trebuie să omenim redactarea în trei masive volume a Etimologicum magnum romaniae (1972—1976) de către Grigorie Brăncuși (cu toate că monumentală ediție nu-și scutiță de nesuferitele corecturi. O antologie din Etimologicum apăruse, mai înainte și în B.P.T.). O selecție din scrierile literare ale lui Hașdeu a apărut în colecția Lyceum, sub îngrijirea lui Mihai Drăgan (1968). Tot în colecția Lyceum a apărut în 1973 o selecție foarte semnificativă din Scrierile istorice ale lui Hașdeu datorată lui Aurelian Săuceașu. Editura „Dacia” din Cluj-Napoca a scos în serie de Restituiri două cărți din opera hașdeiană: Ducea Mamuca (de Ion Seuleanu) și Studii de folclor (de Nicolae Bote). Cam atît, după stîntia noastră, și fără a pune la socoteală reaparițiile de uz didactic.

În schimb, au apărut trei foarte importante monografii despre Hașdeu dedicate fiecare unei laturi ale activității lui: scriitorului, lingvistului și publicistului. Primele două au fost comentate și eloziate, pe drept cuvînt, la vremea lor. Cea din urmă, se oare o teză de doctorat, datorată universitarului Vasile Samu. Publicistica lui Hașdeu, a fost după cîte știm, prea repede trecută cu vederea. Ea este însă de o mare relevanță și ne dă seama despre acest spirit merlu în demonie cu lumea sa dar care prin banal cultural și prin talent polemic s-a simțit de fiecare dată autorul Polemicilor lui Hașdeu nu sînt cu nimic mai prejos de acela al lui Maioreșcu (chiar în disputa directă). În cîte s-a putut risipi acest spirit, conștient că a 24 de limbi de pe toate arealele globului, recunoscut

bule să mire prea mult. Împotriva statutului ei de „bun” spiritual absolut comun la scară universală — sau, poate, tocmai de aceea — categoria fantasticului pe de o parte, încheie în sine unul din cele mai ridicate coeficiente de distincție mitic-stilistică (în accepția blagiană a conceptului) autohtonă. Dimensiune primordială a „gîndirii magice” înțeleasă ca formă de cunoaștere dominantă în stadiile de început ale dezvoltării societății umane, deci, în calitatea lui de element potențator propriu ontologiei artistice, fantasticul își relevă vitalitatea creatoare în măsura în care refuză să fi tratat ca o simplă „formulă” literară, ca un simplu „tipar” imuabil, definitiv intrat în stăpînire a unui cantum de convenții intolerante, inepente în propria lor stereotipie.

Evident, prin aceasta nu punem în discuție coerența ansamblului de „legi” care compun „mecanismul” creator propriu-zis, chemat să definească genul din unghiul teoriei literare. Avem în vedere, repetăm, faptul că activitatea conștientă națională a imaginii artistice, atribuit ce își are sursa în matca psihico-intelectuală adică diferențiată grație determinărilor ei antropologice și istorice; cum s-a arătat de atîtea ori, acestea din urmă datînd din timpuri imemorabile. Or, este în firea lucrurilor să se rezume la efortul de a sublima în categoriile estetice a fantasticului, categorii implicată actului de creație literară „cultă”, este departe de a echivala doar cu gestul reflex de a face „împrumuturi” din alte părți la modul cel mai comod cu putîntă, în cazul în care lucrul să se rezume la efortul de „adaptare” și „localizare” mai mult sau mai puțin abilită. Au existat, desigur, și poate că mai există încă și asemenea aspecte prin definiție mimetice. Dar, datorită precarității artistice a rezultatelor tocmai ele sînt acelea care, prin trîmbire, trebuie să conducă la formularea unor întrebări decisive referitoare la condiția estetică reală, adică raportată la contextul național, a genului. Și aici (fapt lesne de înțeles în principiu dar dificil de pus în valoare sub raport practic) intră în discuție, revendicînd o împărțire de prim ordin, zestre valorilor mitico-stilistice autohtone. Într-o asemenea ordine de idei, perspectiva diacronică asupra problemei este de natură să conducă la constatări nu lipsite de importanță, dimpotrivă.

În momentul de față este cvastunanim admis pe tîrziu de vederea că unele din eroarea din secolele XVI, XVII și XVIII cit și cărțile populare ce au cunoscut, în aceleasi epoci, o extraordinară circulație, adesea, în nucleele lor narative intime, „ascund” simptome navelistice de o tulburătoare pregnanță. În majoritatea celorlalte cazurilor (la marii croniciari precum Grigore Ureche, Mircea Costin, Ion Neculce, Radu Popescu, Anonimul brîncovenesc, pe de o parte, în legendele apocrif, hagiografice, astrologice etc., pe de altă parte), vîndînd un surprinzător instinct coagulant, epicii acestor inestimabile tezaur literar cristalizate în structuri narative populare „prozei scurte”. Peste tot, și în cazul în care s-a avut ocazia a investiga, datul primordial al spiritului de creație epică. Semnificație este să observăm că vocația pentru narativitatea mai mult sau mai puțin scurtă relativ autonomă își exercită prerogativele, dezvoltînd, și, pe cuprînsul elaboratorilor de arverură, să le spunem astfel, preromanească. Farmecul indicibil, la lectură, degajat de „romane” precum Invătăturile lui Neagoie Basarab către fiul său Teodosie sau Istoria ieroglifică a lui Dimitrie Cantemir, cit și de variantele românești sui-generis ale romanelor populare germanice „Vergam și Iossef, Archire și Anadom, Romanul Troiei, Imberie și Margarona, Erotocritul și altele), nu încapă îndoielă, rezidă totuși în impetuoză intruziune a acestei adevărate „arme secrete” proprie prozelor românești dintotdeauna. Eloecventa viziunii epice de natură „fragmentară” (adică în sens larg nu numai în ceea ce privește acțiunea, ci și caracteristică a romanului românesc și ceea ce se cuvine reținut numaidect vizează raportarea fenomenului la un anumit climat originar de creație, circumscris ecosului hălăno-oriental. Fînd vorba, să spunem, de Invătăturile lui Neagoie să nu uităm că epica adevărată a scrierii rezultă în mare parte din „asemenea” unui însemnat număr dintre „poveștile” consacrate și difuzate de cărțile populare ale acestei zone. Cit despre ceilalți caz. Istoria ieroglifică, este de ajuns să reținem că autorul „romanului”, ca narator, se arată a fi, prin excelență, un produs al respectivului climat. Ca să nu mai insistăm asupra faptului că însăși opera sa de savant, în planul „formelor”, al „tiparelor” în care este exprimată, beneficiază cu voluptate de aceeași sursă; să menționăm că, de exemplu în Sistemul sau Intocmirea relației muhamedane abundă suite-episoadelor veritabil navelistice, conținînd fie fabuloasele legende legate de biografia profetului, fie bizarul „apocalips” al religiei muhamedane.

S-a reținut, desigur, fie și numai din grăbitele „punctări” de mai înainte, că însuși climatul

Remarcabilă este atitudinea lui Heliade în privința neologismelor, exprimată de asemenea de larg în „Prefață”. Suflul înnoitor al epocii avea repercusiuni imediate în vocabular, înțîlnînd în același timp, tot în acest domeniu, rezistență firească după un secol de influență grecească. Opțiunea lui Heliade este fără echivoc în favoarea surselor latine și române, potrivite spiritului limbii române. Iar exemplele, ca și limbajul însuși al Gramaticii, puternic romanizat și pe înțelesul chiar al cititorului de azi, dovedesc punerea în practică a principiului afirmat clar în „Prefață”: „Not nu ne împrumutăm cu luăm cu îndrăzneală de la malca noastră moștenire și de la surorile noastre ce ni se cuvine”, cu atențuarea cuvenită — dovadă a lucidității omului de cultură — în cazul în care „Trebuie să luăm numai ceea ce ne trebuie și de acolo de unde trebuie și cum trebuie”. Idei de mare actualitate!

Lingvisti au identificat modelul Gramaticii lui Heliade în gramaticile franceze ale lui Condillac și Le Tellier, scotînd în același timp în evidență ordinata prezentări structurii limbii române în lucrarea profesorului de la „Sf. Sava” fată de lucrări similare, ca ale lui I. Văcărescu sau I. Golescu. Existența unor surse teoretice dovedite nu ne poate însă împiedica să remarcăm valabilitatea contemporană (de-a dreptul surprinzătoare), a unor idei, lui Heliade revenîndu-i cel puțin meritul de a le fi introdus. Astfel, diferențierea unor tipuri deosebite de comunicare în raport cu substanța actualului comunicativ (de unde: pantomima, vorbirea și scrierea) sau studiarea raporturilor dintre vorbire și scriere, în primul capitol, „Ce este gramatica și în cîte se împarte?” sau analiza relației dintre sunet și literă, din capitolul „Ce este ortografia?”, pot fi privite ca reale abordări semiotice, încercări de interpretare a funcționalității semnelor. Pentru cineva care și-a putut exprima înțelesul asupra unui astfel de afirmatii — insotită, eventual, de un zîmbet — credem că următorul citat este suficient: „Dînt-acestea dară vedem că în gramatică învătăm să cunoaștem zicerile, apoi să le întrebunțăm, pînă urmă să ne gîndim asupra lor, și în sfîrșit să scriem”.

Nu putem încheia aceste scurte notăți în legătură cu o reeditare pe care o considerăm adevărat act de cultură fără a sublinia încă o dată contribuția editoarei: studiul care însoțește Gramatică (137 de pagini) este atît de complet încît cu greu am putut selecționa cele cîteva idei de mare interes care să ni se găsească un corespondent în conținutul său.

Cezar Tabarcea

*) Gramatică românească, de Ion Heliade Rădulescu, Ediție și studiu de Valeria Gutu Romalo, text în facsimil și transliterat, Editura Eminescu, 1980, 560 p.

negoia irimie

Iarnă în Transilvania

Ning sunete peste cuvinte
Ca într-un vers tradițional;
Dar cine-și mai aduce-aminte
Care e prețul unui cal?

În Transilvania e iarnă,
Căciula — porcă e o casă,
Și cine oare se întoarce
Prin ger și noaptea și nu-i poșă?

Țiua liniștea statul
Că poșă fura din cer un clopot,
Dar poșă-ajung ca să mă sui
Ziuă mă sperie c-un hehot.

E-o liniște ca-n bibliotecă,
Prin circiuri se mai cere-un rînd,
Eu trec prin noaptea galopînd
Peste-acei secol douăzeci.

Și peste mine ning cuvinte
Ca într-un vers tradițional,
Și nimeni nu-și aduce-aminte
Care e prețul unui cal.

Ziarul de dimineață

Tu cititorule, nu știi
Otrava plumbului fierbinte,
Cum șerpuiește-în zețării
Și cum învie în cuvinte.

Din rotative pe trotuare
Alunecă-n tutungerii,
Și Gutenberg din somn tresare
În plumbul din tipografii.

Vom bea cafeaua în picioare

Vom bea cafeaua-n zori fierbinte,
Ca un desicinat indult,
Mîndîndu-ne ca înainte,
Gîsînd ca dînt-un fruct oprit.

Vom bea cafeaua în picioare
Pe un intrize, pe scurt!
Vom face plăcî lingă mare
Între borcane cu iaurt.

Luna — dormind într-o gutuie
Va trage cerul peste noi;
Vom bea cafeaua amărîie
Ca solitudinea în doi.

Timbre rare

Tramvaie roșii-mi trec prin sînge,
Albaste rîuri prin priviri,
Sînt muntele care își frînge
Statuile în roci subțiri.

Iar am avut un vis în care
Îngălbenite manuscrise
Alunecă din mîni și spre mare
Trecînd prin riuri izvoare.

Și vertical ca și un tipăt
Ascuns în clopote de ceară
Imi traversa un tren albăstru
Furtiv din călimări.

Iernează fluvii-le ziare
Ca-ntr-un album dumnezeiesc;
Să ne grăbim cu-om timbre rare
Pădurile încrunțesc.

Scrisoare deschisă

Domnule Negoia, am zis,
Ar fi cazul să scriem o carte;
Tristețea cernelii, vezi, curge
Ca și un riu compromis.

Greierii-ți cîntă osanale-n livezi
În loc să taie în ocină șir;
Dă drumul din părul vilvo ca să zboare
Rotul albinelor de stup țigănesc,
Dă loc birchetei stelară, nu vezi
Cum toamna iscă în ramuri
Incendii guturilor dumnezeiesc!

Abecedar

Această hartă e fierbinte
Ca un incendiu în desert,
Că printul nu-și aduce-aminte
Al mărilor-șur cantier.

El stăpînea un cer de stele
În care păsări colibri
Păreau vii steme pe drapele
Din țara lui Eulali.

Mesașe zac în propoziții
Ca niște roți de uscat,
Ca proful din abecedarul
În pradul școlilor utat.

Dar va ploua cîndva solid
Pe-acoperișe vitătoare,
Și fluturii ce dorm în timbre
Se vor trezi-n abecedare.

Totul de vinzare

Vînd gratis bani și vechi monete,
Șpițe din sori de biciclete,

Bani desenați numai pe-o parte,
Un curcubeu ca semn de carte.

Vînd amintirea mea marină
Vinată-n mîni pe lună plină

De fluturile Cap de mort
Pe-un selenar aeroport.

Vînd floarea unor foste cuie
Rama de fun-c-a fost și nu e.

Cedez, vă strig a treia oară,
Muzeul ploilor de vară,

Cedez în mîni loc de statuie,
Luna dormind într-o gutuie,

Chiar și pegusul cu potcoave,
E totul de vinzare. Ave!

Gheorghe Suciu

marius vulpe

Nădejde nu-i...
Nădejde nu-i cind altul te imbie
Si cauti soala printre semeni buni,
Ci tu sa duci emblema din străbuni
A faptelor durate-n omenie;

Cercat de viață grav redai obolul
Lătrașului trudit inspre frumos,
Să fii - nu fii - ci dorul lui folos
Pedepșitor tu bicuiește golul

Acolo unde-l vezi; și tălciuiești
Sărmana față înfrântă-n cale;
Înconjurat de clar pe unde ești,

Cind ai dulceața vorbelor domoale
Și drămuț desfătarea econom,
Tu porți modest un nume rar de OM...

Grijește mersul...

Grijește mersul să te poarte lin
Prin pulbera culcată pe sub vin,
Nu osteni cind asprul legămint
Îl faci dușmanul propriului destin;

Neprăjita stea de țifi apune
S-o uși ca orice lucr de prisos,
Te lupă deci pe treapta cea de jos
Precum mineru-n oca de cărbune;

Strunți în gîndul pur, fără codire
Începe spada grea de cavalier
Prietenă a lungilor tunire;

Cind scapără zăpada-n nopți cu ger
Tu, rob blîndeții, nume-ți înscrie
Pe albul ghiocel care invie...

Șireată potfei...

Șireată potfei căile să-l dăruni
De-ți cade hămesită-n oșterii,
Te-ncaibără cu izul ei durut
Fierbîntea rădăcină să o năruți;

Neostoi osirida ții-o poartă
Spre dorul tău sculptat din vași țării,
Cînd hingherești la margini de vecii
Nedemnul mire-n aslînjit de artă;

vasile smarandescu

Din cind in cind cite-un fulg
firav și obosit
aluneca pe geam cu un gest de mișcare.
Am ajuns și eu
— ar fi vrut el să spună —
și răsulînd ușurat, adormea.

Și privirea mea s-a-nfiorat odată
din care în vara ce tîrîse mincinoș măceș.
Ea intristat.
Și privirea mea nu s-a mai deslășit de măceș
niciodată.

Nu mai visez la zăpada căzută noaptea
pe acuns și încet.
Măceșul e intristat
de teama liniștii albe.

Nucul din răscruce

Cucule, nu mă dai cuc
să te-aud cîntînd la nuc,
vremi prea multe au trecut
și eu nu mai știu a-sculci.

Cucule, tu ești nădînj
iar te speli în virf de crîng
însă crîngul nu poate
cînta prea multe sint uitate.

Cucule, tu ești prîbeag
nu mai da ocol în prag,
n-are cine te-astepta
pragu-i mut și nu mai vrea.

Cucule, tu ești năuc
iar te-abăți în virf de nuc
dar de-atîta oșteplat
nucu-i veșted și-ntristat.

Măceșul

Visam la zăpada căzută noaptea
pe acuns și încet
să mă trezească pe nimeni din viață
pentru că aducea cu ea o liniște
parcă primordiială.

Dimineața rămîneau la fereastră clipe în țir
și privirea mea se rostogolea
peste acea liniște albă.

Duim de glasuri își menesc cu slădă
Mădăreștii odore să le porți
Precum hlamida albă de zăpadă;

Uimirea uit-o-n miezul blîndeii sorți
Atunci cînd numeri vigiile pe rînd
Dostie în niciunde și nicicînd...

Să ocrotești...

Să ocrotești în juru-ți inocența
Ce pildă e; iar drumul ții-l abate
Cînd vezi în fiecare ins un frate
Mai pur; tu poartă gingaș penitența

De-a fi; înrouat sub zare-albastră
Vrăjii de cerul veșnic tată blînd,
Prieten să prefiri mereu în gînd
Noblețea sîrăciei tale castă;

Drept pildă la uitarea din evlovi
Ce ostășește orice tulburare,
Să cugeți lung la tainele epavii

În ceasul de adîncă alinare;
Întind urechea-n poaptele naturii
Pecetluiește slobozirea gurii...

Ciulită frica...

Ciulită frica-n juru-ți cînd odată
Pativnică la arcuiri de gînd,
Cădere ai s-o frîngi ca pe năpastă
Smulgînd ciulinită cîstă plăpînd;

Iar duhul tău departe de gilceavă
Ții-l poartă-n zborul tendru și năiv
Precum răsulă apa de sub navă;
Să îi mereu seninului captiv

Ales, așemni versului din doină
Ce armonia zvelta a petrece;
Strivește-n tine cele fără de noimă,

Căirea tuturor primește-o rece;
Și surzător să porți peste ostind
Lucirile din ochi aspriji de pîndă...

Amestecă-te-n jocuri...

Amestecă-te-n jocuri de copii
Învîrtite ca apa în dubină,
Și bob cu bob te-adună și te-mîină
Ibovnic frumuseții să devii;

De slavă fugi; stă bucuria-n trudă
E netaf drumul pentru cel bolnav,
Vigoarea cată-n sufletul suav
Vibrînd ca roua frunzei ce osudă;

Te prinzi de cer doar pe pămînt de sticlă
Iar vîaga ta din gîle și te trage,
E spornică uimirea ce-o plîmbai

Pe mugurul cînd primăvara-l sparge
Tu pașnic vei ajunge unde sperii
Fiind în tot cînd ești nicicîr...

Din cind in cind cite-un fulg
firav și obosit
aluneca pe geam cu un gest de mișcare.
Am ajuns și eu
— ar fi vrut el să spună —
și răsulînd ușurat, adormea.

Și privirea mea s-a-nfiorat odată
din care în vara ce tîrîse mincinoș măceș.
Ea intristat.
Și privirea mea nu s-a mai deslășit de măceș
niciodată.

Nu mai visez la zăpada căzută noaptea
pe acuns și încet.
Măceșul e intristat
de teama liniștii albe.

Nucul din răscruce
Cucule, nu mă dai cuc
să te-aud cîntînd la nuc,
vremi prea multe au trecut
și eu nu mai știu a-sculci.

Cucule, tu ești nădînj
iar te speli în virf de crîng
însă crîngul nu poate
cînta prea multe sint uitate.

Cucule, tu ești prîbeag
nu mai da ocol în prag,
n-are cine te-astepta
pragu-i mut și nu mai vrea.

Cucule, tu ești năuc
iar te-abăți în virf de nuc
dar de-atîta oșteplat
nucu-i veșted și-ntristat.

Cucule fără cămin
iar faci cu în cuib străin,
pîrul tău n-o avea unde
nici să zboare, nici să cînte.

Cucule, nu te dai cuc
pe la nucul din răscruce,
vremile ce n-au crescut
au îngăbenit demult.

rană de zbor

S cobora cu amîndouă minile în nisplul
de lîngă bornă. Nispl negricios, fin,
amestecat cu mil. Marea venea și scobit
tura abia începută se mistuia spălată
de val. Apa se retrăgea apoi și el iar își infleaga
palmele în nispl, într-o încercare biruită iar și
iar de valuri.

Femeia îl privea amuzată. Stătea pe marginea
bornei triunghiulare, lîngă inscripția scrijelată:
RISM — 1927.

— N-o să reușii, îi spuse ea zîmbind. Nu-i
puteți fura mării nisplul.

El o privi crucit, „ce te-amesteci”, ar fi re-
puzat-o, dar n-avea ce să facă.

— Dacă vrei să viții sticla în nispl, nu așa
se face. Să vă arăt.

Veni lîngă el, se ghemui pe vine, luă sticla și,
apăsînd, începu s-o insurubeze în nisplul bătut
de apă. Sticla se afundă tot mai mult, femeia
răsuflela greoi, succedînd dădu să apuce și el sticla,
minile lor se atîseră, genunchiul lui se lovi
de soldul ei.

— Lăsați, nu e greu.

Apăsă acum și el, pălăria femeii îi atîngea
obrazul, iar soldul era răcoros.

— Vedeți, intră ușor.

Sticla se infundase toată în nispl, valurile trece-
au peste ea, lovindu-se de bornă.

Femeia se ridică, trase adînc aer în piept. Se
ridică și el.

— Vă mulțumesc. Nu m-am așezat, să se poate
astfel.

— Și mie mi-a arătat altceva, Sint mici se-
crete și aici. Apoi femeia intră în mare. Apa
abia că-l atîngea genunchii, și ea păsea împletit,
ca printr-un lan de lărbă deasă.

În dreptul ei s-a ocolit o clipă, s-a întors pornind
pe plajă. Mergea liniștit, privind în jos, cîntînd
parcă ceva, pierzîndu-se apoi între celelalte gru-
puri de pe plajă.

Femeia era în picioare, cu spatele întors spre
mare. O privea din față. Ea se stiu urmărîtă,
privirile lor se întâlneau, zăbovind cîteva clipe
astfel. El luă pînă de pescăruși și, continuînd
s-o privească, începu să se joace, trîncîndu-și
pîna pe genunchi. Genunchiul care-l atîngese ei
soldul. Ea zîmbi. Cum ținea minile puțin depăr-
tate, umbra ei părea înaripată, umbră albă ghic-
ită în albul strălucitor al nisplului.

Cînd leși din mare, bărbatul revenise. Erau
toti trei pe cearșafuri. A trescînd pe lîngă el,
Pălăria îl acoperă fata. O nălarie albă, cu boruri
largi, atînguindu-și sîni. Se oprî în dreptul ei,
prețindu-se că urmărește hirjoana a doi oțeli,
unul ciobănesc („e din așa care mînaiea medu-
ze”, exclamase cineva) și un altul de salon, cu
urechi clăpăuge. Se fugăreau bezmetici, în care,
întoarcîndu-și brusc, mirosîndu-se bot în bot, plini
de nispl, cu limbele scoase, gîfînd, caraghioși și
trîști în îndrjirea lor de-a se urmări, întor-
cîndu-și disprețuitor spatele în clipa cînd apucau
să se atîngă.

Bărbatul dormea. Ghemuțat turcește, fetita
urmărea însoa oțelii. Umbra lui trece peste
mijlocul femeii, oprindu-se deasupra fetiței.

— Nene, imi strîci soarele!

Se îndreptă spre cearșaful lui. Se strînsese
nispl, îl mătura cu bluză lui, apoi se întinse.

Dincolo de tufă, patru băleandri jucau cărți.
Putin mai departe, două pustoaice dormeau cu
brațele și picioarele larg desfăcute. Unul dintre
băle se ridică, luă un ciob de ogîndă și raze
ce-o prinse o îndreptă spre fata în costum al-
bastru. Îl trecu raze pe frunte, pe ochi, pe gît,
pe piept, trimînd-o să alunece apoi de-a lungul
trupului cu neclare contururi. La îngemănarea
picioarelor raze se oprî, o pată fierbîntă pe al-

— Merg?

— Ce greu e, tata, ce greu e nisplul.

Femeia îl urmări o vreme, apoi își scutură
cearșaful, îl întinse iar și se așeză pe el. Stătea
ghemuțată cu bărbia sprijinită de genunchi, cu
brațele petrecute pe sub genunchi. O meduză,
pălăria, îl atîngea tîlpile.

— Merg?

— Atunci nu mai las mînea cu mine?

— N-o mai las, doar vă întorcet!

Bărbatul prinsese fetita de mîna. Pornîră spre
sticlă, Fetita încerca să alerge, se împiedica în
nispl și striga.

— Ce greu e, tata, ce greu e nisplul.

Femeia îl urmări o vreme, apoi își scutură
cearșaful, îl întinse iar și se așeză pe el. Stătea
ghemuțată cu bărbia sprijinită de genunchi, cu
brațele petrecute pe sub genunchi. O meduză,
pălăria, îl atîngea tîlpile.

— Merg?

— Atunci nu mai las mînea cu mine?

— N-o mai las, doar vă întorcet!

Bărbatul prinsese fetita de mîna. Pornîră spre
sticlă, Fetita încerca să alerge, se împiedica în
nispl și striga.

— Ce greu e, tata, ce greu e nisplul.

Femeia îl urmări o vreme, apoi își scutură
cearșaful, îl întinse iar și se așeză pe el. Stătea
ghemuțată cu bărbia sprijinită de genunchi, cu
brațele petrecute pe sub genunchi. O meduză,
pălăria, îl atîngea tîlpile.

— Merg?

— Atunci nu mai las mînea cu mine?

— N-o mai las, doar vă întorcet!

Bărbatul prinsese fetita de mîna. Pornîră spre
sticlă, Fetita încerca să alerge, se împiedica în
nispl și striga.

— Ce greu e, tata, ce greu e nisplul.

Femeia îl urmări o vreme, apoi își scutură
cearșaful, îl întinse iar și se așeză pe el. Stătea
ghemuțată cu bărbia sprijinită de genunchi, cu
brațele petrecute pe sub genunchi. O meduză,
pălăria, îl atîngea tîlpile.

— Merg?

— Atunci nu mai las mînea cu mine?

— N-o mai las, doar vă întorcet!

Bărbatul prinsese fetita de mîna. Pornîră spre
sticlă, Fetita încerca să alerge, se împiedica în
nispl și striga.

— Ce greu e, tata, ce greu e nisplul.

Femeia îl urmări o vreme, apoi își scutură
cearșaful, îl întinse iar și se așeză pe el. Stătea
ghemuțată cu bărbia sprijinită de genunchi, cu
brațele petrecute pe sub genunchi. O meduză,
pălăria, îl atîngea tîlpile.

— Merg?

— Atunci nu mai las mînea cu mine?

— N-o mai las, doar vă întorcet!

Bărbatul prinsese fetita de mîna. Pornîră spre
sticlă, Fetita încerca să alerge, se împiedica în
nispl și striga.

— Ce greu e, tata, ce greu e nisplul.

Femeia îl urmări o vreme, apoi își scutură
cearșaful, îl întinse iar și se așeză pe el. Stătea
ghemuțată cu bărbia sprijinită de genunchi, cu
brațele petrecute pe sub genunchi. O meduză,
pălăria, îl atîngea tîlpile.

— Merg?

— Atunci nu mai las mînea cu mine?

— N-o mai las, doar vă întorcet!

Bărbatul prinsese fetita de mîna. Pornîră spre
sticlă, Fetita încerca să alerge, se împiedica în
nispl și striga.

— Ce greu e, tata, ce greu e nisplul.

Femeia îl urmări o vreme, apoi își scutură
cearșaful, îl întinse iar și se așeză pe el. Stătea
ghemuțată cu bărbia sprijinită de genunchi, cu
brațele petrecute pe sub genunchi. O meduză,
pălăria, îl atîngea tîlpile.

— Merg?

— Atunci nu mai las mînea cu mine?

— N-o mai las, doar vă întorcet!

Bărbatul prinsese fetita de mîna. Pornîră spre
sticlă, Fetita încerca să alerge, se împiedica în
nispl și striga.

ioan lăcustă

bastrul costumului. Fata mormăi gemut ceva și
se răsuci. Băieții izbucniră în ris și alergară în
mare, tipînd.

Femeia își trase pălăria de pe față. Se ridică,
sutenul desprins îl alunecă și, pentru o clipă,
el îi zări sîni dezgolți. Își fîrî privirea înainte
ca ea să-l observe. Cînd o privi din nou, fetița
îi lega brațele pe după gît. Două dungi deco-
rate brăzdau spatele femeii.

Se sculă și bărbatul. Începu să se îmbrace,
alene, plictisit. Fetița își grămădi rochia într-o
pungă de plastic.

— Ne întorcem, nu, mama?

— Vă întorcet, cum să nu vă întorcet!

Mama ce manină?

Dragoș Morărescu: „Arhitectură antică”

— Atunci nu mai las mînea cu mine?

— N-o mai las, doar vă întorcet!

Bărbatul prinsese fetita de mîna. Pornîră spre
sticlă, Fetita încerca să alerge, se împiedica în
nispl și striga.

— Ce greu e, tata, ce greu e nisplul.

Femeia îl urmări o vreme, apoi își scutură
cearșaful, îl întinse iar și se așeză pe el. Stătea
ghemuțată cu bărbia sprijinită de genunchi, cu
brațele petrecute pe sub genunchi. O meduză,
pălăria, îl atîngea tîlpile.

— Merg?

— Atunci nu mai las mînea cu mine?

— N-o mai las, doar vă întorcet!

Bărbatul prinsese fetita de mîna. Pornîră spre
sticlă, Fetita încerca să alerge, se împiedica în
nispl și striga.

— Ce greu e, tata, ce greu e nisplul.

Femeia îl urmări o vreme, apoi își scutură
cearșaful, îl întinse iar și se așeză pe el. Stătea
ghemuțată cu bărbia sprijinită de genunchi, cu
brațele petrecute pe sub genunchi. O meduză,
pălăria, îl atîngea tîlpile.

— Merg?

— Atunci nu mai las mînea cu mine?

— N-o mai las, doar vă întorcet!

Bărbatul prinsese fetita de mîna. Pornîră spre
sticlă, Fetita încerca să alerge, se împiedica în
nispl și striga.

— Ce greu e, tata, ce greu e nisplul.

Femeia îl urmări o vreme, apoi își scutură
cearșaful, îl întinse iar și se așeză pe el. Stătea
ghemuțată cu bărbia sprijinită de genunchi, cu
brațele petrecute pe sub genunchi. O meduză,
pălăria, îl atîngea tîlpile.

— Merg?

— Atunci nu mai las mînea cu mine?

— N-o mai las, doar vă întorcet!

Bărbatul prinsese fetita de mîna. Pornîră spre
sticlă, Fetita încerca să alerge, se împiedica în
nispl și striga.

— Ce greu e, tata, ce greu e nisplul.

Femeia îl urmări o vreme, apoi își scutură
cearșaful, îl întinse iar și se așeză pe el. Stătea
ghemuțată cu bărbia sprijinită de genunchi, cu
brațele petrecute pe sub genunchi. O meduză,
pălăria, îl atîngea tîlpile.

— Merg?

— Atunci nu mai las mînea cu mine?

— N-o mai las, doar vă întorcet!

Bărbatul prinsese fetita de mîna. Pornîră spre
sticlă, Fetita încerca să alerge, se împiedica în
nispl și striga.

— Ce greu e, tata, ce greu e nisplul.

Femeia îl urmări o vreme, apoi își scutură
cearșaful, îl întinse iar și se așeză pe el. Stătea
ghemuțată cu bărbia sprijinită de genunchi, cu
brațele petrecute pe sub genunchi. O meduză,
pălăria, îl atîngea tîlpile.

— Merg?

— Atunci nu mai las mînea cu mine?

— N-o mai las, doar vă întorcet!

Bărbatul prinsese fetita de mîna. Pornîră spre
sticlă, Fetita încerca să alerge, se împiedica în
nispl și striga.

— Ce greu e, tata, ce greu e nisplul.

Femeia îl urmări o vreme, apoi își scutură
cearșaful, îl întinse iar și se așeză pe el. Stătea
ghemuțată cu bărbia sprijinită de genunchi, cu
brațele petrecute pe sub genunchi. O meduză,
pălăria, îl atîngea tîlpile.

— Merg?

— Atunci nu mai las mînea cu mine?

— N-o mai las, doar vă întorcet!

Bărbatul prinsese fetita de mîna. Pornîră spre
sticlă, Fetita încerca să alerge, se împiedica în
nispl și striga.

— Ce greu e, tata, ce greu e nisplul.

Femeia îl urmări o vreme, apoi își scutură
cearșaful, îl întinse iar și se așeză pe el. Stătea
ghemuțată cu bărbia sprijinită de genunchi, cu
brațele petrecute pe sub genunchi. O meduză,
pălăria, îl atîngea tîlpile.

— Merg?

Apoi, după ce urmări un stol de pescăruși.

— Nu v-ați dus la masă?

— Nici dumeavoastră.

— E prea departe. Imi aduce soțul. Dar dume-
avoastră?

— Sint sîtul de pește. Mi-am luat ceva la
mine. Pește și iar pește, nu mai pot.

— Toți vin aici pentru pește.

— Și pentru plajă.

— Pentru pește, mai ales. Toți ghiftuiți cu
pește congelat vin aici.

Femeia urmărea în continuare stolul de pes-
căruși.

— Pînă și ei, tot după pește.

dumitru m. ion

Cîntecul călătorului

Pe mătusa Matilda, sora tatei, au adus-o în Tirgul Melisei, veri mei, și îl treburău mișcările, capul și picioarele. Dincolo de necazurile acestei slăbiciuni care pusea stăpînire pe trupul ei, nu-și pierduse logica construcției și rîrului de cuvinte, pe care, printre-o lungă lăbîrînțică, le conducea totdeauna la capăt. Mă uimea mîndria bătrînei și mai ales faptul că nu înțelegea să se plîngă de nimic: nici chiar de sălbăticiunile trupului. Necazurile, spunea ea, nu au fost alt ale sale, ci ale celorlalți, ale bărbatului care murise și ale copiilor. Era multumită de viața ei și, din spatele sale, nu avea nevoie de nimic.

După ce doctorul Limer, prietenul tatei, i-a făcut un control, bătrîna a rămas la noi, în Tirgul Melisei, iar veri mei s-au întors în ținutul Neriio. La treburile lor.

De la primul control, doctorul ne-a încredințat că, în cazul bătrînei Matilda, este vorba despre o îmbătrînire forțată a inimii, îmbătrînire care se petrece pe bază emoțională. Dintre recomandările sale ne-au reținut atenția numai cele adresate nouă, pe acuns. Urma ca noi să facem o muncă foarte corioasă, și să desoperim din care primim se emiozează bătrîna.

Vestea doctorului ne-a cam pus pe gânduri, am primit-o cu toții cu o anume neîncredere, dar am tăcut, fiindcă doctorul Limer din Tirgul Melisei era vestit, în toate ținuturile din împrejurimi, pentru tratamentele sale și pentru neamurările vindecării aduse bolnavilor pe căi naturale. Casa doctorului Limer era un fel de spîrerie cu sute de borcane și borcănase, de sticle și cutii de diferite extracte, siropuri, ierburile și preparate din plantele pe care le rugăca singur pe coacleari; am avut prilejul să le văd și eu, în mai multe rânduri, și să mă minunez de frumusețea culorilor căpătate de sticlele și borcanele sale.

Acum căzuse în grija mea să stau în preajma bătrînei Matilda și să încerc să aflu din ce pricină se emoționează și îmbătrînește. Vreme de o săptămînă m-am tot ținut pe urmele ei și n-am observat nimic; dimpotrivă, bătrîna Matilda, mătusa mea, avea atîta stăpînire de sine încît mă uimea. Nu o supărău nici zgomotele departate, nici ușile trîntite, nici strigătele sori mei care avea mai mult cu doctorul Limer, cu bucurie la un loc. Privea totul cu seninătate, cu bucurie aș putea spune; în tot acest răstimp n-a emoționat-o nimic în mod deosebit. Mai mult chiar, îi pierise și tremurul minilor și al picioarelor, iar din când în când o găseam în fața oginilor îndreptîndu-și piciorănușii; căpătate atîta siguranță în mers de parcă nu ar fi fost niciodată bolnavă; rochiile negre, fără nici o cută, păreau șoseuri atunci de la croitor; devenise toată numai zîmbet. Cu nasul în vînt, părea că adunăcuse în timpul celorlalte zile liniștea și simplitatea și la ceață, ridicat în croșetelul capului sau mai spre frunte, într-o împletitură primă cu o agrafă de aur și, astfel, cît era ziua de lungă, plutea prin casă, neuzită, ca o pisică.

Următoarea vizită a doctorului Limer i-a întărit acest lucru, în ciuda tuturor aparențelor, și mai mult bănuiala pe care o avea și i-a repetat tatălui meu că bătrîna Matilda trebuie ținută sub observație severă pentru a afla care este taina îmbătrînirii ei forțate. Tatăl meu a avut o căcutie mai aprinsă cu doctorul Limer, căcutia chiar i-a spus că, în ziua de azi, doctorul susțin numai prostii și că emoțiile sînt stări care se potriveau mai degrabă tinerilor. Dar doctorul Limer a ris, replicîndu-i tatăl că mătusa-mea este un caz cum nu se poate mai interesant și că-i pare rău că nu are cum s-o țină, că în insus, sub observație, o săptămînă-țină; la plecare i-a mai rugat, o săptămînă, să alba încredere în presupunerile sale. Am rămas, ca de obicei în preajma mătusii Matilda și, cînd nu mai credea nimeni că se va întîmpla ceva, am avut prilejul să-i dăm dreptate doctorului Limer.

În Tirgul Melisei nu mai plouase de două săptămîni; era o zăpușeală sau de moarte. Cerul s-a îndurat, în cele din urmă, de noi și de pămîntul, mai întîi, furtuna a pus stăpînire peste arborii și grădini, mai apoi potopul s-a răvășit peste Tirgul Melisei.

Mătusa Matilda a stat tot timpul la fereastră, a privit nemiscată furtuna și s-a părut multumită; cînd a început potopul, nu s-a mai putut stăpîni, a prins să plîngă, apoi, în hohote și, decădă, a dădă și săltașii tremur al minilor, al picioarelor și al capului. A tremurat îngrozitor întreaga noapte, iar în dimineața următoare nu a mai putut să se mai ridice din pat: mătusa Matilda era de necunoscut.

Cînd a venit, doctorul Limer a privit-o, i-a luat pulsul, i-a dat cîteva lingurițe dintr-o licoare roșatică și bătrîna s-a mai liniștit; a adormit, într-un tirziu, surzind. I-am povestit doctorului Limer cum s-au petrecut lucrurile și el a murmurat ceva, vedit nemulțumit, fără să mai spună altceva, decît să avem încredere în ziua de mine; a plecat lăsîndu-ne pradă tăcerii; ce voise să spună, nimeni nu a înțeles. Se părea că munca mea a luat sfîrșit; dar bătrîna Matilda s-a ridicat din pat chiar în ziua următoare; cu mare greutate, dar s-a ridicat, împotriva-vîntului tuturor rugămintelor tatei. Cînd a venit, doctorul Limer a găsit-o privind pe fereastră, spre grădini. Mătusa Matilda se gîrbovise dintr-o dată; nimic nu-mi mai amintea acum de ținuta ei dreaptă, de mersul ei bărbătesc. Seda lăptă de fereastră și tăcea; numai nasul ei în vînt părea că adunăcuse îngețurile furtunii de ieri; nările lui fremătau îngrijorate, neobosite. Cînd l-a văzut pe doctorul Limer a prins să-și frămînte mințile, ca și cînd ele erau vinovate de ceva acuns și astfel își căpătau dojana cuvenită. Apoi l-a împovărat - cu o privire care a avut scîlpirea unui fulger.

Dragoș Morărescu: „Vas cu flori în iarbă”

Intr-un tirziu sora tatei s-a întors către noi și a spus poruncitor:

— Să rămîna numai doctorul. Plecați ceilalți vedeți-vă de treburile. Aveți atîtea de făcut și vă pierdeți timpul uitîndu-vă la mine!

După înmormîntarea sori tatei, în vreme ce se sedea la masă, în grădini, și vorbeam despre ploile din săptămîna trecută, doctorul Limer ne-a reproșat, după cîte sustine el, cuvînt cu cuvînt, conversația pe care a avut-o, cu bătrîna Matilda, atunci cînd ne-a alungat pe toți ceilalți din camera ei:

— Sîtu că în curînd am să mor, doctore, și mai știu că nimic nu-l de făcut.

— Împotriva emoțiilor, Matilda, am cîteva leacuri, dar ele sînt mult prea slabe pentru a înfrunta, la nesfîrșit, revolta care pune stăpînire pe inima și pe sufletul dumitale, în vremea furtunilor și a ploii.

— Mulți ani, doctore, mulți ani, am știut să mă stăpînesc, doctore; am crezut că am ajuns să posed arta de a mă stăpîni dar, de ceea ce m-am temut nu am scăpat.

— Înțeleg, e o boală care nici nu știu dacă se poate numi astfel; ea e mai mult a sufletului decît a trupului; dar ceilalți, care au ochi să vadă numai trupul, aceasta ia chipul unei boli truștești. O trupul cu emoția unei amintiri, pe care, la dumtă, o declanșează, independent de voință, furtuna și ploaia, trupul își

pierde tîra; starea nervoasă se accentuează și se va mări plîna la provocarea unei morți instantanee, nu pot preciza dar, sigur, din această aventură a emoției, trupul va ieși învins.

— Îți mulțumesc, doctore Limer, că nu încerci să mă liniști. Ai priceput de la bun început aproape totul în ceea ce mă privește. De necrezut: atîția oameni mă cunosc de o mie de ani mai bine decît dumneașă și nu au ghicit boala; s-au mulțumit să ia parte numai la urmările ei dar, ele sînt mai ușor de ghicit de către ocide. Nu va mai trece mult și am să-i părăsesc pe toți, iar ei vor spune: bătrînea a fost de vină. Dar eu știu, de multă vreme, că inima a fost și este de vină. El, doctore Limer, acum, dacă aș spune oricărui alt om, ceea ce-ți voi spune dumitale, ar crede că este vorba despre rătăcirile unei biete bătrîne.

Totul s-a petrecut cu multă vreme în urmă; aveam cincisprezece ani și îmi făceam, cum era obiceiul, necunia la maicile de la vestitul schit din Norio. Nu am avut de ce mă plînge; nici acum nu pot spune despre maicile din Norio decît vorbe de laudă. În vara aceea, pește întregul țînt, s-au abătut furtunile și ploile cele mari care vin pe neașteptate și ploacă numai atunci cînd vor ele. Seșeam, maicile în curtea schitului și priveam fîrîne, iarba, arborii și zidurile vîrute cînd, din senin, s-a pornit furtuna; atunci am zidit, toate, un cîntec venind de dincolo de ziduri; era un cîntec, de bărbat, atîi de trist și atîi de frumos încît am rămas incrementată. Cîntecul a dat înconjur zidurilor și abia cînd furtuna și ploaia s-au domolit, s-a topit și el, inecul cu inecul. În ziua următoare, la vremea furtunii și a ploii, am auzit din nou, cîntecul de bărbat; nu înțelegam cuvintele fiindcă ele erau frînse și biciuite de vînt și de stropii mari dar am simțit cum îmi înundă tot trupul.

O săptămînă în șir cîntecul m-a chinat; îl auzeam în somn, noaptea, îl auzeam ziua în amiaza mare și îl prindeam în mîna răzînca și buruiana unei boli. Maicile surideau și mă priveau cu destul înțelegere; cele mai bătrîne spuneau că, încă pe cînd erau ele tinere, la vremea furtunilor și a ploilor de vară, au auzit cîntecul și că omul care îl cîntă trebuie să fie și el destul de bătrîn, dacă nu cumva o fi vreo nălucă sau vreu suflet mort care urlează prin Norio fără să-și afle liniștea. Parte că așa era, de vreme ce niciuna nu avusese parte să-l vadă, oricît l-au pîndit certe că le strică liniștea sau fetească, dincolo de ziduri.

La îndemnul lor m-am prefăcut că mi-am găsit pacea și, pe acuns, m-am dus pe așteptare în turul clopotniței. De acolo am privit, peste ziduri, pădurile, potecile, casa pădurarului, pășunile pentru vite, drumul de care a tăletoierilor de lemne. Cînd a început furtuna am auzit glasul trecătorului; îmi lăcărui ochii de încordare, inima îmi bătea să-mi spargă nicotul, toată pădurea fremăta. Chiar atunci l-am văzut, aproape de ziduri, pe drumet; era un om înalt, înfășurat într-o mantie aurie; avea olete negre și barba mare; făcea niște pași uriași și îngheta rit de duos încît m-a cuprins frica și mi a răghetat.

În fata lui, un cîine de vîntoare, aduimea drumul, un cîine roșcat, mare cît un vitel, iar călătorul îl urma ca un orb; dar nu era orb, nu, fiindcă a ridicat capul și ochii spre turul clopotniței, de parcă ar fi știut că sînt acolo, la pîndă; miza făcui un semn cu mîna și a prins să cînte mai tare, mai tare, atîi de tare încît erau neînăcătoare pădurile, ierburile, zmeururile, muntii, pentru a-i primi cîntecul. Am leșinat, de teamă sau de bucurie; nu știu. Cînd m-am trezit auzisuse soarele; trecătorul și cîinele său se mișcaseră. Am răsit dincolo de ziduri să caut urmele călătorului și ale cîinelui său și le-am aflat, dar ele erau atîi de mari încît, trecător și cîine, trebuie să fi fost uriași. Maicile care veniseră cu mine s-au speriat dar, din zua aceea, oricît furtuni și ploii au trecut peste schitul din Norio, cîntecul de ziduri nu s-a mai auzit. În zădar am așteptat să revăd acel om urias, călăuzit de cîinele său; plecaseră, pesemna, undeva departe, poate de unde cine știe cine se mai întoarce; poate că-și aflase liniștea, sădînd în inima mea, prin semnul de mîna și prin cîntecul atîi de frumos, neliniștea zrea și amară.

Cînd a venit vremea am plecat de la maicile din Norio. Viața mi-am dus-o cu cîineșă și ațîia la unei femei care alege, din toate, ceea ce e plăcut pentru omorarea casei. Mi-am cîntat bărbatul și mi-am iubit copilul, dar liniștea nu am avut niciodată. Mai ales în vremea furtunilor și a ploilor de vară, auzeam cum urcă, din mine, cîntecul călătorului și îmi uleam casa și acoperă împrejurițiile. Am știut să-mi ascund eșul și să închid în suflet întîmplarea aceea de vară din tinerețe.

De cînd bărbatul meu s-a dus din lumea celor vii mi-a pierit și mi-a pierdut, pe care atîia ani am avut-o, de a-mi ascunde singur păcat al tinereții. Am, sint sinură, voi muri în vremea unei furtuni de vară și cred că, înainte de această plăcută moarte, îl voi vedea din nou pe trecător făcîndu-mi semn cu mîna, voi vedea cîinele aduimdu-mi calea în fața și călătorul va cînta, iarăși, cîntecul său de neuitat. Ceilalți, rudele, copiii, dumneața, veți vedea urmele uriașe în preajma casei și vă veti convinge de adevăr. Numai după ce voi așalta din nou cîntecul călătorului, doctore Limer, îmi voi răsi și eu odihna.

Mătusa Matilda a murit în casa noastră din Tirgul Melisei, odată cu una dintre ultimele furtuni și ploii de vară; fără să mai întorcă privirile spre chipul moartei sau să ne lase pe noi să împlinim această datorie

mircea șoncuteanu

Era tirziu...

era un loc imens orb din facere, dar nimeni nu și-ar fi desclșeșt din carne unghiele și nu numai din nevoia de a-și simți trupul dar ca într-un ciclone în fineam de aceste odgoane pentru a nu fi smulși ori, poate, noua gravitație să fi fost cîntecul sirenelor l...

vilma constantinescu

Proiectă însoși
Sintact înaltele
În drumul ce urmează
De-acum a fi parcurs
Și unde văzătorul
Așine prins în mișcare
Va aduce
În ajung chin de cale
La magical tainic știut
Frunzări ca o carte cu chipul uitate

Urzite căi - neversimil dar
În dimineața arginturilor botezătoare
Dogaarea ta - padoaba mea
Răsește plînsul ierburilor uitate
Chin incuait în harul amăgirii
Orbit de rouă
Și epurat în spime,
Canușă dătătoare de neliniști
Se răspîndește-n rar
Și tainic mugur
Auzi ț

Biruință pecetluită
De visul singelui pe gură
Dorința, nu ne mai apare
Ca o alegere de mirată natură
A sufletului noastre
O liniște cernută de întreaga-ne făptură
Pe floare de doi
Tăcem acum prietene

Dragoș Morărescu: „Compoziție în facon roșu”

Nud

Un impuls statutar implinit ori o adunecare de ogor sau ce-i semnal pe care-l înar cu un singur braț, celălalt izbucnit făcînd de luminat această irezistibilă gravitație adversă.

Vade mecum

Nu ne opream. Vuită viltoarea sau vasomotor timpur. Pe cine riviniți voi, semnalelor f amorsate valurile vinau ținte vagante ori neivnoindu-se curintele ne văgăuiu curîntului-ne voltele pină cînd vestite falaze ne revigorau urmele, virste unde ne-am fost iubit.

Forța memoriei

- Ce de cai alergau, ce carusel îndrăcîl pe acel zid, pe acel loc de veghe între ce a fost și ce e, poate între ce e și ce va fi, no man's land între ce-a fost și ce-a să mai fie, vertical plai și dens, poate prea dens ca să nu radească o altă veele.

-Ce de cai alergau, ce carusel îndrăcîl...

Deasupra acestui adinc
Fără de grijă
În fața jocului de iele
Nesțit al neștiutorului gînd
Și înainte de-a ne naște
Pentru noi
Strîngem fluturii din noapte
Să-i purtăm pe mările acestea
Pe care nu le-am mai văzut
Și ne-ntregim
Învîntorii și invinși
În verb solar;
Coboră-ți senin

Pe deasupra mea s-a țesut
O poveste ciudată
În toropeala verii
Am intîlnit un loc
Nebun mișcat pin-lă evaporare.
De trecerile-ți neincetate
Aici, în preajma mea și
Și te-am zărit
La ora așteptării
Pălănelului
Cel purtător de noimă
În ape
Sunet de vitralii sparte
S-a ridicat.

Cheamă-mă la ține
Și la cunoașterea din nou
Pe pleoape închise de melancolie
Să aninăm vise
Răsește plînsul ierburilor uitate
Să auzim
Tot ce nu s-a mai spus
Să facem să sune
Licărul întinericului
Să facem să se vadă
Miasmele trupurilor noastre
Pulverizate-n aer
Să le pipăim vraja
Coboră-ți d-nitric
Să umple golul dintre noi
Și urile noastre se vor adăpa
În subtile taine
Ieșite din timp și din spaime.

Și port în raze
Salbe de-erhede
În declin de geruri
Să mă închid
În riuri de lumină
Să gînd adus din haos și curbură
Să încununze sfînta nuntă
Începutul
Să fie-n piinea luferilor marini
Să se ridice colbul
Și printre stînci culate
Căriile de fulger
Să ne conducă
Împreștiați în spaime - strivîți în dulce chin
În tainice adincuri de fugă și de pace
Și să ridici pe șoapte
Și să bucuri
Același tainic început.

arhitectura

Devastatorul cutremur de la 4 martie a lăsat urite și inacceptabile găuri pe fețele străzilor și bulevardelor bucureștene.

Construcțiile care au căzut au lăsat rîni adînci, disparînd cu ele unorii tot atîtea mărturie ale devenirii noastre istorice, începînd de la regretabilele dîrimări a bisericii Enei, cîtorie de stîrpe brîncovenă din 1742, pînă la marile construcții de raport, birocruie Turist, Casata, Scala, Wilson, Dunărea etc.

Nolle „plombe” construite au ridicat probleme deosebite de inserție în țesutul urban existent, de încădrare și armonizare cu vecinătățile, de înțelegere intimă a structurilor spațiale specifice a străzilor „marilor” ale Bucureștilui.

Ansamblul care se constituie într-o meritorie încercare de reconstrucție și mai ales de remodelare urbană este ansamblul Dunărea (arh. Georgeșe Nădraru), care refăce frontul la intersecția Bd. N. Bălcescu cu Str. Bisericii Enei, de amplasament rămas în urma dispariției biocului Dunărea, a bisericii Enei și a demolării Băii Centrale.

În condițiile în care arhitectura de locuințe de noi, a carucurs în ultimele decenii diverse etape formale de la fațadele academizante ale anilor 50, la unele excese „specifiste” actuale, traversînd un scoornitor drum intră găsirea unei echoranții proorii adăugată necesității funcționale, ansamblul Dunărea dă un răspuns posibil acestor încercări, propunîndu-ne o volumetrie corect inserată în frontul existent și organic crescut din determinările spațiului deja constituit, încercînd prin

ansamblul „Dunărea”

curgerea fațadelor să vis-a-vis-o ordîndă nătră a prețioaselor vis-a-vis-o.

După o scurtă aripă aliniată bulevardului, ansamblul se articulează perpendicular pe acesta, paralel cu Universitatea și apoi cu Institutul de Arhitectură, avînd și o aripă spre curtea interioară. Această dispunere spațială creează premiza structurării, formînd în fata vastii și inuipanele oietii a Teatrului Național o breșă și o alveolă, care deschide largi perspective în lungul celor două monumente de arhitectură.

Preiundînd ideea generală a caselor bulevardului, de retragere a ultimelor nivele de la fața străzii, blocul Dunărea are o dublă variație a planului fațadelor atît pe adîncime cît și pe înălțime, formînd o creștere de la nivelul construit spre bulevard la colțul central, și o descreștere treptată spre strada biserică Enei și curtea interioară.

Această trecere generală a fațadei, ce permite o mediere sobră a construcțiilor existente da ansamblului, acesă cantitate de monumentalitate necesară suportării tîrștelor vecinătăți și de ce nu, dreptul la replică.

Planul exterior are un număr redus de accente spațiale, balcoane rotunde și oblice, arhitectul mîlzoane ofetunde plastic al echilibrat distribuit la zonele de neobișnuit „umbrit”, create de solurile ferestrelor, de locii de umbra aruncată de elementele volumetriche, zone care marchează ritmic verticale în juxtapunere cu orizontalele realizate prin discretă tratare cromatică, albele brîie ale parapeților, alternanțe

Cristina Suciuc Moscu
Continuare în pag. a 7-a

plastică

● Pictura și grafica lui Dragoș Morărescu, expuse sub genericul „Urbană, agresivă-întime, își întreciază persuasiunea pe certe valente decorative, perpetuate în consecință unor preocupări mai vechi ale artistului. Dar nu este mai puțin adevărat că o lecție asimilată, în artă, presupune, implicit, o respirație ce se cere amplificată, un drum care trebuie dus mai departe.

Compartimentul de grafică al expoziției lui Dragoș Morărescu, structurat ca o suită de leit-motivae, interesează ceea ce mai puțin. Am căutat acestel suite un ritm continuu, o coerență interioră, dar nu le-am aflat. Pictura aceluiași, în schimb, se împune prin aderența la o convenție fermă: restituirea culorilor funcției lor constructive. Și nu întîmplător realizările notabile ale artistului, din acest punct de vedere, le întilnim mai rar în peisajele urbane și agrestive, unde culoarea se receptează cu agresivitate, em emanînd într-un filon exterior imuabil, și mai mult în naturile moarte, deschise liberului arbitru al gîndirii plastice, fanteriei construcției, compoziției delabrate, virtuozității. Façonul albastru, buchet în vaz galben și trei naturi statice care pot fi luate în calcul oricînd, alături de izbinzile consacrate ale genului din pictura românească interbelică.

Un profesionist, un amator

Ne-a atras atenția și un Nud zgrăfăit, pentru acuratețea și riguroasa paginată, ca și Façonul roz și Lalelele. Mizid mai reticent pe adîncimea planurilor decît pe relevanța componentelor elementare ale unei structuri plastice, pictura lui Dragoș Morărescu nu-și dispută cu nimeni locul în artele noastre, ceea ce înseamnă, de fapt, că artistul conțea exclusiv pe particularitățile vocației sale. Asociații și trimiterile, în ceea ce îl privește, riscă înădecvare.

● În galeriile Asociației artiștilor plastici amatori, Teofil Georgian expune picturi pe lemn greu de clasificat cu măsurile tradiționale ale acestor arte. Ecurile ce transpar din panourile lui ne trimit unorii la compozițiile fruste ale lui Ghiță, sau, mai departe, la portretele primitive și la fundalurile elaborate din perspectiva pozei personajelor lor. Mai mult decît un mesaj, ea, cea ce deja implică un țel, și nu doar o îndeletnicire ofiiciată cu sentimentul gratuității. Cîteva dintre miniaturile pe faianță expuse în subsidar, realizate într-o tehnică proprie, ne determină să afirmăm că Teofil Georgian dispune de resurse de exprimare plastică încă insuficient explorate.

Mihai Pelin

muzică

La Filarmonică, în deschiderea unui simfonic săptămînal, lucrarea „Audiție mioritică” de Iancu Dumitrescu (clarinet solo, Aurelian Octav Popa). Pleasa ne propune, în mare, o singură imagine sonoră, dar ea este intens trîntă, cu participare ce denotă apropierea semnificativă și timbru. Audiție mioritică este o mare respirație a masei orchestrale, însoțind „doinirea” solistului. Cel doi protagoniști nu își schimbă locurile, unul în raport cu celălalt, dar comunică prin simpla lor supraunere. Pe măsură ce trece timpul, gîndim muzica orchestrei ca protecția în exterior a expresivității nespuse a solistului (ce probabilitate, ce retorică dezvoltată fluxul muzical condus de Aurelian Octav Popa). Totul este „natură” solistului devenită peisaj. Sub bagheta atentă și dăruită a lui Mihai Bredeteanu, orchestra Filarmonică realizează o versiune rafinată și coerentă, în care contribuțiile individuale erau exact constituzitate.

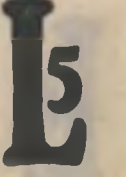
Cîteva zile mai tîrziu, la sala Dalles, tot sub egida Filarmonică, pianistul Bernhard Wambach din R.F.G. reia, odată o premieră de acum vreo 11 ani, lucrarea lui Anatol Vieru Nautilus. Ca și în alte lucrări ale compozitorului, din acea perioadă, asociațiile sînt aici de o umitoare prospețime, gîndindu-ne că Anatol Vieru a avut o perioadă supraprealistă, ceea ce în muzică este mai rar. Și, ca o constantă a stilului său, se simte că ceea ce se aude este numai, se

Primăvară la Filarmonică

parte din procesul creator, intens mesimonic săptămînal, lucrarea „Audiție mioritică” de Iancu Dumitrescu (clarinet solo, Aurelian Octav Popa). Pleasa ne propune, în mare, o singură imagine sonoră, dar ea este intens trîntă, cu participare ce denotă apropierea semnificativă și timbru. Audiție mioritică este o mare respirație a masei orchestrale, însoțind „doinirea” solistului. Cel doi protagoniști nu își schimbă locurile, unul în raport cu celălalt, dar comunică prin simpla lor supraunere. Pe măsură ce trece timpul, gîndim muzica orchestrei ca protecția în exterior a expresivității nespuse a solistului (ce probabilitate, ce retorică dezvoltată fluxul muzical condus de Aurelian Octav Popa). Totul este „natură” solistului devenită peisaj. Sub bagheta atentă și dăruită a lui Mihai Bredeteanu, orchestra Filarmonică realizează o versiune rafinată și coerentă, în care contribuțiile individuale erau exact constituzitate.

Cîteva zile mai tîrziu, la sala Dalles, tot sub egida Filarmonică, pianistul Bernhard Wambach din R.F.G. reia, odată o premieră de acum vreo 11 ani, lucrarea lui Anatol Vieru Nautilus. Ca și în alte lucrări ale compozitorului, din acea perioadă, asociațiile sînt aici de o umitoare prospețime, gîndindu-ne că Anatol Vieru a avut o perioadă supraprealistă, ceea ce în muzică este mai rar. Și, ca o constantă a stilului său, se simte că ceea ce se aude este numai, se

Costin Cazaban

atelier literar posta redacției

MOIRA: „Epistola” cuprinde niște însemnări de jurnal, în general cam risipite și eliptice (în parte, interesante, cu nerv). Mai puțin interesantă, „Insemanarea”, convențională, „Oseană”, în marginea banalității. Încă nu se pot trage concluzii, necomunicative, lipsite de „farmec” beletristic etc.

DECEBAL ALEXANDRU SEUL: Am mai discutat de câteva ori, mai ales în paginile dv. (decit foarte rar și în mică măsură) și pagini care rămân greoaie, arde, necomunicative, lipsite de „farmec” beletristic etc.

FLORIN FURDA: „Haine sensibile, trup material...” — iată tocmai ceea ce nu s-a ivit în paginile dv. (decit foarte rar și în mică măsură) și pagini care rămân greoaie, arde, necomunicative, lipsite de „farmec” beletristic etc.

ELENA ANGHEL: Nimic nou, în textele trimise. Manuscrisele nu se păstrează (după ce li s-a răspuns). Oricum poate primi un răspuns individual, în măsura în care corespondența trimisă justifică acest lucru (prin valoarea sau semnele ei de bun auz, prin problemele ridicate etc.).

MELUC MOHOR: Manuscrise indescifrabile.

EUGENIU ARGENTA: Verșificări relativ îndemnatice, cu oarecare fantezie, dar predominant încă lucrul grafic exterior, decorativ, fără reverberații idea-

lice ori lirice. Ceva, în „Gest abisală”, „Lidă”
ROGOJNARU: Sint și lucruri demne de atenție printre „cimitirurile” dv., în general îndelung elaborate și prelucrate (uneori, cam câzite), câteodată atinse de aripa inspirației și a lirismului. Reușesc mai bine definițiile metaforice scurte, fulgurante și eșuează de obicei compozițiile mai ample, în general

greoaie, lipsite de respirație. Dintre cele mai bune: „Făcături”, „Eva”, „Poemul”, „Poezia”, „Gânditorul”, „Izvorul”, „Artista”, „Lacrima”, „Veac”, „Arta”, „Sărutări” etc.

SORIN BALAN: Un condei destul de viu (poate nițel cam prea vorbăreț...) care pare înzestrat pentru ziaristică, sau poate chiar mai mult (o anumită înclinare reflexivă, anumite observații sesizante etc. I-ar putea duce spre eseu... — dar pentru asta e nevoie de o cultură mult mai cuprinzătoare...). Greu de anticipat. E în exces, însă, o anumită „coardă răzăchii” și un soi de „inimă albastră”, care împing dușoșii spre naivitate, dulcagărie, melodramă lacrimogenă etc.

A. M. BUCUREȘTI: Semne destul de bune în domeniul prozei, dar și o evidentă lipsă de

experiență tehnică. Un mare neajuns: năvălul comentariului nesfârșit (uneori, interesant în sine) cu ambiiu teoretic (cu citate...), al filosofării (uneori, la limita banalității) dar, de cele mai multe ori inoportună, stingerind și dispersând povestirea. O pagină descriptivă interesantă (pină la apariția bizare a lădii pom-femei, nu tocmai convingătoare), în prima parte a ms. Focată, cumva a și „antropomorfizarea” cîinelui (4), inutilă pare (cel puțin în economia textului) trimis, dacă nu cumva e un fragment dintr-o lucrare mai amplă, în care personalul repara-

to și partea a 5-a, cu lungie-i considerabil și comentarii, ca și 6, sarjă cam îngroșată și convențională. Ciudad, stingaci, monologul din 7 (avariat și de lungie tirade livrești, nelalocul lor, cu Macedon și Napoleon (7)), de pansure marginale cu „ce”-ul enigmatic al existenței etc. Valabil, 8, cu sensibilitatea obsesivă (care plutește, dealtfel, asupra întregului text), dar de bună inspirație și bun gust, de data asta autentică și convingătoare. În concluzie, destule argumente care să vă decidă să luați în serios preocupările dv. literare.

FLORIN OVIDIU ROȘ: Lucrările merg bine, totuși, confirmând impresiile inițiale. Textele tind să se „adune” mai bine, să se simțeze, să spună mai mult, mai bine, mai „într-un motiv”. „Vibreză”, „Iar acum te vreau”, „Deci nostalgice”, „Tu vei veni odată”, „Vă așteptăm cu încredere, două ce vă veți termina”, „treburile”, și vă dorim succes (...dacă se poate spune...).

MARGARETA CHIURULEA, CRISTIAN PETRESCU, OPIREA CIUNTIU, GH. ROȘU, M. HOROPETUC, VASILE V. VILCU, DAN PEȘCA, TIROȘ DUTU, V. GRAMATIEU, EM. N. DESIU, C. BRADINOVIC: Încercări de nivel modest.

Geo Dumitrescu

N.R. Manuscrisele nu se inapoiază.

In larg

De-ăș fi nebun aș fi curat ca neou, doar un cuvânt mi-ar putea pe creier precum un stiv de cal într-o poiană, m-ai ajuta iubito să pun sau oaselor lui albite, să cutreier

rădare peste mobila de nuc din living-room — o, lustruite hamuri l iar din balcon aș auzi un cuc și o privityhoare între geamuri,

dar nici nebun nu sînt și nici zăpădat nu-mi seamănă — imi voi clopiți catarg l dă drumul apoi să se umple cada, la miezul nopții vom porni în larg...

GEORGHE SMEOREANU

Profil urban

Orasul transpiră în gâocea-l de metal Vîrile fragede Ale unei interminabile nopți de iarnă Apare stacole Prin aerul arătat cu plump Coroana stejarului din parc În urletul sirenei Arsă de vapori vreunui acid tare Se aud Asemeni unor soapte de pe alt tărîm Vocile limpezi Ale copiilor noștri De ieri magnolia de la fereastră Și-a pierdut ploapele...

GEORGHE DINA

Dușul din călimară

Destupînd o călimară cu cereale, o ieșit un duh, direct în basmul zilei. „Am să te pedepesc, spuse acesta, pentru că m-ai lăsat atîta vreme închis în mocirla asta!”. Și de la un timp, de cîte ori mă aflu în fața colii de scris, imi aduc aminte de cerealele albe ca un ecron, de mina mea palidă și inertă — gîtuia de garou unei repetate dimineați și de infirmiera aceea abrozănită, pe care-o chema Maria, ce-mi puneau cuvintele să spele podeaua spitalului.

NICULAE ALEXANDRU VEST

Gheorghe Mocanu: „Petrochimie”

Astropatie

priviți din spațiul acestei planete și nu vă înțelegeți nimic: e pătărit!

istoria ei consemnează o formă rotundă, imaginea sa a fost odată plăcută și caldă; acum însă aiurează galactic ca un cub paranoic cu orbite pătrate.

FLORIN FURDA

Gheorghe Mocanu: „Natură statică cu flori”

De fapt

Cură de pășori cîntătoare, un fel de virsă a vîzduhului — înlăuntrul imi moare o pasăre...

Oamenii — tot mai tîndăroși — ca pe cașonice! își întorc pășori metalice să le cînte la oră fixă și își umplu glostrele cu flori de plastic.

De fapt, în captivitate, o pasăre cîntă rarori, dar atunci asudă și pietrele!

RICH KOTZBACHER

Poem dintr-un vechi lăz

Se împiedică soarele code din privire se naște amurg te vei întoarce odată haina nu va mai ține de cald vei sta cu sufletul în mină pe marginea patului te vei culege din toate poemele ca din toți pomii unei frumoase livezi vei privi pe fereastră iarna și deodată odala va cădea pe podea sunind ca o nucă fără miez

D. BORCEA

Furișat în vitrina orașului

Furișat în vitrina cerului, înafara mea, în sufletul meu Ca un scurt circuit Al cablului de singe, îmbrăcînd toate mîrimile lubril Cîntînd una pe măsură, copilărinde-mă Nepermis de mult Și mai ales Închipindu-mi De ați face în locul meu, Voi!

ALEXANDRU CRISTIAN MILOȘ

TELEGRAM

STIMATE ȘI IUBITE TOVARĂȘE PERICLE MARTINESCU,

Cu prilejul celei de a 70-a aniversări a zilei dumneavoastră de naștere, conducerea Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România are bucuria de a vă transmite sincere felicitări, cele mai bune urări de sănătate, viață lungă și cit mai multe succese în activitatea dumneavoastră literară.

La mulți ani!

Președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România
GEORGE MACOVESCU

STIMATE ȘI IUBITE TOVARĂȘE ȘERBAN NEDELCU,

Cu prilejul celei de a 70-a aniversări a zilei dumneavoastră de naștere, conducerea Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România vă transmite un mesaj tovarășesc și colegial de sincere felicitări, calde urări de sănătate, viață lungă, cit mai multe bucurii și succese în creația literară pe care o desfășurați cu pasiune și devotament în slujba marelui omunismului revoluționar din România Socialistă.

La mulți ani!

Președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România
GEORGE MACOVESCU

Geografie sentimentală

Urmare din pag. 1

nimeni și de nimic, de vâl și de coline, de cîmpuri și păduri, de întortocheți de relieu, într-un cuvînt, de tot ce ar fi presupus atunci, pentru vîrsta noastră, distanță, s-ar fi vărsat ceva dropul în Marea Neagră, fapt care l-a atras din partea colegilor de școală primară o apreciere, din punctul meu de vedere, injustă, fie și numai dacă ne gîndim că s-ar fi putut face, măcar cit de cit, între ea și Dobra o comparație, și atîl mai mult cu cit noi, în vremea dus curînd la nunta ei, Catalina mîrîndu-se, pe neîndite, cu un bălat în toată firea, lucrător la căile ferate. A luat-o la paisprezece ani, de cum a terminat sapte clase, nici n-a lăsat-o să-și fi pus pe fruntea ei smeeșă, sub pămînt negru, coroana din flori albe de romanții, că avea premiul trei, și a plecat cu ea acasă tîndu-o sub braț, și ne-am dus și noi acolo trăgînd-o de vâl: „Acum ce-al să faci?”. Ea n-a vorbit decît cu mine: „Să nu pleci cu oile singur, unul, să suleri și să mă lei și pe mine”. Mi-a părut rău, nu puteam să n-o ascult, imi dădăm seama, nu trebuia să se grăbească, și găsăm însă argumente, altă cale n-avea din moment ce pentru ea Dobra, prișul unit cu apa subită a unui stîmb, se vărsa de-a dreptul în Mare. Trebuie și la geografie o oarecîndal din nord, venea pe șoseaua violetă un călător, umbra fiindu-i mult ajungînd ca o trenă și a adormit în grădina, cu faună și floră formată din Braican, cîmlele mele, care nu mușca dacă-l atrăgea atenția că n-ai nimic cu el, și dușul din care puteai să mîmici dudu dacă-i scuturai puțin; un călător parcă fără vîrstă, umbra fiindu-i, cum am spus, ajungînd cit în dreptul ochilor mei, și a adormit în grădina, în carul cu fin abla cosit, și cu imi doream o furtună să-l izgonească și să-l aduă, să-l urce în tînda casei, lîngă paturile noastre, să-l aud stînd de vorbă cu tata despre ceea ce exista, despre ce-avea să existe. Dar cînd m-am sculat, în carul cu fin nu mai era decît urma trupului său și mi s-a părut că-l vedeam curgînd, adică depărîndu-se pe o șosea albă, mergînd din ce în ce mai repede, și-mi vedeam atunci propria-mi mișcare — o mică umbră — și-mi spuneam că dacă vrednă voi ajunge să scriu o să încep cu primul pas, viața ca o călătorie continuă, primul pas fiind cel mai greu, ceilalți urînd în mod necesar — de atunci merg mereu.

Am avut din acele clipe de început multe treburi, între atele moara și răsăditul verzei, trecerea Jerești, pătura cea mare, precum Alpi. Hanibal, spre un copac bătrîn să-l tîtem, cu tu tata, un stejar care gîfîia și eu l-am salvat; „lasă-l, am tipat”, și tata s-a mirat, și am venit cu argumente de: „n-ai să faci nimic din el, dacă-l tai, lasă-l să-și aibă viața lui, să-ți-o dea el singur!”, și ne-am așezat, pe urmă, eu crezîndu-l pe tata un stăpîn pe sine și pe alții: „l-a lertat, imi ziceam, tatăl meu e stăpînu!”. Și

ne-am așezat, pe urmă, revenînd cu carul gol, doar cu niște frunzișuri căzute și niște mărăcinușuri uscate, ne-am așezat, pe urmă, deoparte toată lumea putea să ridice din noi — uite cu ce se întorc dintr-o pădure! — ne-am așezat pe jghebul nostru din fața casei, un jgheab din piatră, dintr-o piatră mare de riu, și-am cugețat în fel și chip, o piatră rotundă care exista și astăzi, un jgheab dintr-o piatră străveche și întregă, cioplită de vremuri și la fel de vie precum acel copac. Un jgheab pe care conjugeteanul meu, Vasile Blendea, poet al imaginilor, l-a fotografiat într-un moment în care îl descriam prietenilor ce m-au însoțit în acel sat niciodată depărtat, satul meu de vis, și eram toți bucurosi că existăm, că mîncăm, zidim, construim; iar eu imi spuneam: acesta este teritoriul meu; aceștia sint eroii principali; acesta e locul ce mă fascinează necontenit.

Să încheiem cu o mostră de frumoasă tîlmăchioșă poezică din ciclul „Călișorii pe mare”: „Așa, intrat prin porți umlate, negre / Unde astăzi distanța s-ar opri, / Printre vîltoți și aprinse coloane, / Unde lumina luptă cu lumina, / Stele sîrătu stele-n val pe val / Spre trupul tău, un leagăn / Și vîrșarea / De moarte nu-i car-naj, / Ci doar scurții wings Pe-abrupt punte între zi și / A cîntului, măistră transmembrăre; / Lasă-mi, iubire, drumul către tine...”

Desen de Robert Drăghici

Ansamblul Dunărea

Urmare din pag. a 5-a

cu cele gri ale cîmpurilor dintră ferește. Acest ritm orizontal, prețios susținut de rezolvare în detaliu a jardinișelor, parapetilor balcoanelor, este un exemplu de prelucrare contemporană a unei arhitecturi specifice multor cădări existente de pe bulevard.

Dincolo de unele inconsecvențe plastice, ca rotunda colonadă de peste articulația centrală și posibilul neajuns creat în funcționarea parcaului subteran de sub piața Teatrului, prin astuparea accesului din str. Enel, acest ansamblu armonic integrat într-un cadru existent, al tratării măsurată a unei arhitecturi corect înțeleasă și echilibrată modelată.

Blocul Dunărea se constituie într-un meritoriu exemplu al felului cum trebuie înțeleasă restructurarea urbană, al modului cum trebuie proiectată o inserție într-un cadru existent, al tratării echilibrată a fațadelor, constituindu-se într-o vi-guroasă replică a arhitecturii contemporane conținînd acea măsură și domnitate specifică romanilor, justificînd pe deplin încununarea autorilor arhitecți cu un premiu al Uniunii pe anul 1980.

Constantin Găvănea: „Tulcea”

PODUL BROOKLIN

Urmare din pag. a 8-a

ducere de Irina Grigorescu și Rodica Mihăilă cu o prefață la Rodica Mihăilă. Nu înțelegem prea bine din context dacă fraza vrea să exprime convingerea lui Hart Crane sau este o judecată a autorilor. În primul caz n-am fi de acord cu o astfel de judecată, în al doilea, înțelegem că problema modernismului fiind una de concepție și interpretare în lirica lui H. Crane, iar nu de influență imediată a unei realități tehnice asupra „dezvoltării armonioase a personalității umane”, armonie în care poetul, extremist și sintezicist, și analiza atentă pe care criticul o face rostului acelui „I think of cinema — panoramic sleights (disparut cu totul în textul tradus: „La cinema, un panoramic truc”), deducem că tema poemului epic nu este nici Podul, nici America, nici masina timpului, tema este însuși poetul. Această deschidere nu este posibilă de înțelegere în textul românesc și citînd afirmația lui Alvarez despre strofele citate „Peste tot se simte poetul”, am putea fi oarecum nedumeriți.

Să încheiem cu o mostră de frumoasă tîlmăchioșă poezică din ciclul „Călișorii pe mare”: „Așa, intrat prin porți umlate, negre / Unde astăzi distanța s-ar opri, / Printre vîltoți și aprinse coloane, / Unde lumina luptă cu lumina, / Stele sîrătu stele-n val pe val / Spre trupul tău, un leagăn / Și vîrșarea / De moarte nu-i car-naj, / Ci doar scurții wings Pe-abrupt punte între zi și / A cîntului, măistră transmembrăre; / Lasă-mi, iubire, drumul către tine...”

Amintire despre un ziarist

Sîtu bine, chiar foarte bine că nu sînt cel mai bogat în amintiri și, impletit, cel mai în măsură să le relatez în scris (în pler-narul sens al cuvîntului) despre Mircea Grigorescu... Dar, acum, cînd se împlinesc cinci ani de la ultima lui „plecare”, cred că e nimerit să-l evoc. Mai întîi relau rînduri scurte și neprelucrate dintr-un „Jurnal”. Miercuri 18 februarie (1966). A fost un ger teribil, azi. Unul din acele umede, care te fac să lacrîmezi mereu și, încercînd să-ți ștergi șirul de boabe de apă, fugite sau gonite din ochi să nu faci altceva decît să întrezi lacrimile.

Ziua a debutat — și a continuat — sub semnul lacrimii — la propriu și la figurat. Gerul, în forma lui umedă, s-a menținut. Apoi... „Spre prînz, cu puțin înaintea obișnuitei ședințe de șumar de la L. am fost plăg la o altă redacție. Acolo am zăbovit doar cîteva minute după care, presat de timp, am plecat în redacție. Pe usa de la intrarea spre „Flacăra”, „D.E.P.”, „Luceafărul”, „România literară” am dat nas în nas (cum se spune) cu „Papa” (Mircea Grigorescu). Ochii stîngi îi lacrima insistent, era vînt de frig, purta un sol de scurtă cu ceva plastic deasupra, care foșnea insistent, și era și mai răcoasă. L-am salutat cu respectul pe care-l datoram celui de la care, primisem boțelul nopților „groznic de frumoase” din tipografie și presă.

Îi devenisem, datorită unor împrejurări pe care nu le amintesc aici, un apropiat, căruia nu i se știa să-l comunice părerile sale despre un eveniment sau altul și mai ales despre ceea ce făcea un scriitor, publicist sau om de artă pe care îl cunoștea foarte bine, cu care lucrase într-o redacție (mai de mult sau mai de puțin) colaborase îndelung pe intrate în relații de serviciu.

Și în acea zi la prînz lucrurile s-au petrecut la fel. Am ajuns într-un birou de la „România literară”, mi-a pus cîteva întrebări deloc de rutină. Era interesat ce mai face redactorul șef al unei reviste care-l adăpostise o rubrică foarte ciudată (un fel de „curșiv” pe o coloană) și un serial despre un miliardar excentric, voia să știe ceva nou despre revista pe care, asemenea „Almanahului turistic”, „România literară”, „Magazinului istoric”, „Manuscriptum”-ului (astea, mai tîrziu) o moșise; ce mai fac foștii lui (și actualii mei) colegi de redacție; cu ce probleme ne confruntăm; ce subiecte inclusive ne pasionează etc., etc. Pe urmă l-am ascultat opiniile transmise despre un lucru sau altul, o carte sau o revistă, un scriitor sau un ziarist. Adică despre tot ceea ce era la ordinea zilei. Nu e locul aici să le reproduc în detaliu, redau doar cîteva despre un poet și publicist. E surprinzător, zicea intrigat și mediativ „Papa”, cum de ne observăm la cîm vîntul și la însemnarea lui Alfred perfoliatitate, ce amine de acțiune din el e dublat de un poet adînc pe care mulți nici măcar nu-l bănuiesc. Dar poate că este bine așa, a continuat „Papa”. El își vede liniștit, cum vine

vorba, de totul. Altfel, poate ar fi fost barut iar cînd va erupe lava lui va fi evident din adîncuri, adică surprînzătoare și capabilă să anihileze orice piedică, dar va fi stenică și nu destructivă. Și cum fenomenul este cit de cit vizibil dar, cum superficialitatea unora dintre semenii este o plagă altă de scriitorii, el nu-l observă. Ea, aceea, tul asta ce-l arată în publicistică nu poate fi altfel în poezie, pasiunea asta, aproape incredibilă, pentru binele uman nu se poate să nu fie și pentru metafora și marea poezie. Este, indiscutabil, un fenomen de anvergură greu imaginabil.

(Cîteva zile mai tîrziu, încă sub imperiul emoției cauzată de moartea lui „Papa” am comunicat cele de mai sus scriitorului respectiv. A fost impresionat și mi-a zis să transcriu ceea ce convorbire pentru o revistă literară din provincie. N-am făcut-o. Acum imi pare rău. Ea, aceea convorbire ar fi fost, dacă nu un fapt de istorie literară, cel puțin o mărturie a acuzității observațiilor lui „Papa”. Apoi, „Papa” s-a oprit, a răsuflat și a căutat la telefon pe cineva de la o editură. (În chiar vîră lui „76 urma să-l apară un volum de publicistică). N-a zăbovit mai mult interlocutorul său a vorbit. Cînd a pus receptorul telefonului în furcă și-a mai șters o lacrimă...

„L-am condus la țeserie. Avea la el geanta lui de piele mare, încăpătoare, pe care o burdușea cu ziare. Mi-a întins mina cu hîrtie și a plecat, tot hotărît, în gerul umed, înlăcrimat...” (În aceeași zi, cîteva ore mai tîrziu, drumul mi s-a încrucișat cu al unui coleg de la „Flacăra”, unde „Papa” avea o rubrică de mare succes: „Rețeaua de poliție a lumii moderne”. Era atar peste, răscolit, și mi-a spus gîtu: „Schimbăm o pagină. „Șeful” a scris o poezie la moartea lui Mircea Grigorescu...”). De la despărțirea noastră „Papa” se urcase într-o mașină cu care, mereu, se pare, plîna la Plata Aviatoare, apoi a ajuns plîna la Plata Armei unde, înima sa, care vibrase, parcă dinlăuntrul pen-tre litere, cuvinte, ziare și reviste proaspăt jese-dite din teacurile tipografiei, nu l-a mai așcultat. A mai avut, oare, timp să se gîndească la faptul că, el, cîndva, scrisese și „Mări umbre albastre coborînd pe umeri / Amrăguit, haină de aur brodez / Las noaptea să vină tîmnic să fure”, Nu se poate și la ce ar mai folosi?

Oricum, după episodul serialului său din „Flacăra”, asemenea întregului serial al scriitorului său, a apărut „nu va mai urma”. Regretul celor ce-l citau sau cunoștea a fost imens. E și acum, la cinci ani de la moartea sa, cînd, cu toate împlîntirile la cîteva foarte vechi colaboratori ai lui „Papa” pentru a grăbi apariția volumului său de publicistică, lucrul nu s-a realizat. Oricum, cei mai tineri, care l-am știut și-l pretin de aproape, credem în adevărul acestor gînduri ale sale. Fiecare om însemnat o poveste, mereu actuală, mereu nouă. Fiecare zi se desfășoară într-o înfîntare de povești. Fiecare poveste însemnă un reportaj. Intre toate aceste reportaje este unul care începe mereu și nu se termină niciodată. Picăreții și șosirile. Adică „viața”.

„La cinci ani de la ultima „plecare” a lui „Papa” e mai clar că oricînd că între „șosirea” și „plecare” lui s-a scris o pagină autentică din istoria preslei noastre.

Dumitru Constantin

Killer Kane refuză „mărul pădureț”

Urmare din pag. a 8-a

Trebuia să urmărească paralela căii ferate, dar sub el înainta un tren cu aspect banal, de mîrșar, care, la un moment dat, și-a desfiat pe arele vagoanelor lăsd să se vadă blindajul interior și tunurile antiaeriene instalate pe platformele lor. Și canoada s-a pornit dură, im-placabilă, dirijată de un diabolice geniu al truhel și reglat din mers asupra întelor mișcătoare. Era același tren vîntat — născocirea lui Alfred Gerstenberg — care, un an mai tîrziu, la 24 august 1944, a început să tragă din mers asupra șchelelor petroliere, încercînd distrugerea sistematică a tuturor sîndelor (și dacă tot am deschis această paranteză, se cuvine să adug că, atunci, cînd petroluștii români și-au văzut sondele încendiate una după alta de tunurile aceluși ochilor fără rival, șapte dintre ei, ca șapte samurai, s-au constituit într-o echipă de sacrificiu, condusă de prototipul aceluși Gică Salamandru des-pere care am povestit cîndva în filmul „Explozia”, și l-au venit de hac blestemății aruncînd-o în aer la Buda Palanca — dar asta este altă poveste). „Tunurile de pe trenul drăcesc — își continuă Kane relatarea — și tot ce se afla la noi trăgeau asupra noastră. Am făcut un pleaj înafara unui gir de mormi și le-am comut pe alor mel să se ferească. Trebuia să ne cîrm drumul înainte. M-am înălțat peste coronoalele copacilor și am des-șiis focul cu mitralierele din fața Trasoarele mele fuigerua la o mie cinci sute de metri distanță. Am văzut atunci niște câbule de fin cu aspectul cel mai banal lui Alfred, deschizîndu-se ca florile de părluță și dezvă-

luînd tunuri ce au început să sculpe foc. În dreapta, jos, trenul Flak cobora calea ferată cu toată viteza și tunurile lui debordau în direcția noastră ca și cînd ar fi tras cu puști de vîntătoare. Obuzele de 88 erau reglate să explodeze imediat după țeserea din țevi. Cîteva picături de ploaie mi-au stropit pebrizul...”

Bombardierul a continuat să zboare paralel, deoparte și de alta a trenului blindat, plînd un greu tribut pînă cînd mitralierii americani au reușit să facă locomotivă să explodeze. O parte a „Bilelor zburătoare” condusă de colonelul Leon W. Johnson, s-a îndreptat atunci spre obiectivul „Whyte V”, rînfîria „Columbia — Aquila”, iar Pyramiderii șose „Target IV” — „Astra Română”. Dar norii negri pe care Kane îi vedea deasupra obiectivului său nu era decît fumul gros ridicat după bombardarea „Astrii” de către escadrilele lui Ramsay Potts, care ar fi trebuit să bombardeze „Vega” (bombardată în schimb de Circuit ambulant).

John Sweetman aminteste în cartea sa „Plo-tesți: oil strike” faptul că, înainte de decolarea de la Benghazi, tuturor șefilor grupurilor li se indicase ca în cazul imposibilității atingerii obiectivelor ce fuseseră încredințate, să transmită la bază, prin radio, „Columbia — Aquila”, „Apple” (Măr pădureț), ceea ce trebuia să însemne că bombardamentul era ratat și că avioanele se reintorceau.

Dar, după cum subliniază Stewart și Dugan, Killer Kane nu era omul care să transmită un astfel de mesaj. El și-a împins avionul direct spre vulcan...

Un text apocrif atribuit lui Tudor Vladimirescu

II

2. Dacă în anul premergător revoluției Tudor Vladimirescu și-a manifestat ostilitatea față de administrația fanariotă, la 1821 el n-a putut adera la cauza — ideologia și programul — fanariotilor eteriști. Trebuie să remarcăm necondiționat dintr-un punct de vedere german considerat a fi copia presupusului său „legământ” cu Eteria și ansamblul textelor originare ale lui Tudor din timpul revoluției. Manifestele și scrisorile comandantului pandur lipsite de ostilitate față de Turcia, combat jugh fanariot și boieresc, denunțând ca asupritori al poporului român pe guvernarii din interiorul țării. Nu mai copia germană a așa-zisului „legământ” (inexistent în românește) stabilește un obiectiv diametral opus: formarea unei alianțe greco-române (pe temel confesional), a unei coaliții creștine îndreptate împotriva turcilor. Să comparăm actele elaborate de Tudor în ianuarie 1821 și păstrate în original.

Proclamația de la Pades face răspunzător pentru relele din țară pe circumiștii dinlăuntru, adică administrația fanariotă, separind-o de puterea suzerană a Imperiului otoman. (În felul acesta era arătată recunoștința față de autoritatea de care se bucurau Principatele. Memoriul adresat înaltelor Porți (23 ianuarie) adaugă precizarea că guvernarii (Tării Românești) sînt nu numai prădători și dumanii ai principatului, dar și „vrășmaii” prea puternice împărății. Din această dezvoltare de gândire, secretarul conaștinșii despre destrămarea unității politice turco-fanariote, și că el, indignat împotriva regimului fanariot, care organizase „prădarea și stîngerea țării”, nu se alia cu fanariotii (eteriști) împotriva sultanului. Desseși de lîmpele este redată atitudinea antifanariotă a lui Tudor în scrisoarea sa către împăratul Austriei, din 26 ianuarie 1821 (act păstrat în original în arhivele Vienei și dat la iveală recent; v. „Revista Arhivelor”, 1972, nr. 1). Aici este exprimată în termeni direcți adinea revoluția în Tudor Vladimirescu față de stăpînitorii greci. „De la o vreme încoace grecii fanarioti ne-au închis drumul și usile pazei noastre împărății și așa ne mîncăie numiții pe noi de vil, nemaiavînd unde să ne plînem”. (Mal țirău, după ocuarea Bucureștilui, Tudor va recunoștința din nou autoritățile austriece despre obiectivele sale, ale mișcării sale, precizînd că s-a ridicat împotriva fanariotilor și a boierilor asociați cu ei și niciodată împotriva Porții, și că nu face cauză comună cu Al. Ipsilanti, șeful Eteriei; — de aceea, în timpul revoluției, el nu a rămas în contactul austriac din București, la 22 și 23 martie și raportează lui Metternich; v. Doc. Hurmuzaki, seria nouă, II, p. 648—649, 653).

Dintre textele importante ale lui Tudor din luna ianuarie 1821, nu putem omite nici scrisoarea adresată de el împăratului din Viena, Constantin Ralet, în care sînt înfățișate despotismul țărănimii, interesele săi atîtăvîșă rădăcina ei, iar pe de altă parte este lansat un apel către boierii pămînteni, cerîndu-li-se să sprijine Adunarea norodului în acțiunea ei folositore patriei (poporul român) și nedusmănie față de Porțile Austriei. Documentele menționate mai sus, așa-zisa copie germană a fost intitulată „legământul lui Tudor față de Eteria” ne apare ca avînd un conținut strîin de gîndirea lui Vladimirescu. Din acest înscris, care a fost semnat de Tudor, Iordache și Fațașche, reiese că „legământul” este o lucră anti-fanariotă și n-a urmat țării specific românesci (antifanariote), ci el a fost scris de asociere cu gîndurile domnitorului fanariot Al. Sutu împotriva turcilor (pentru „strălucirea credinței”), subordonîndu-și acțiunea unui plan general, antotoman, întocmit de o asociație la care el se declară afiliat.

Să reținem deci că „legământul” nu este un act păstrat în original și că există o discrepanță între conținutul lui și acela al textelor originale, redactate de Tudor.

3. Teza după care Eteria a înființat revoluția în Tăra Românească, urmînd astfel să dea semnalul unei insursecții generale, antotomane, a popoarelor balcanice, teză susținută de unii istorici al jeterilor „legământului” lui Tudor față de Eteria, este infirmată în documentele textelor lui Vladimirescu, dar și de o serie de documente ale mișcării eteriste. Numeroase mărturii arată că șefii eteriști n-au promovat acțiunea revoluționară a românilor (cum ar reieși din copia înscrisului semnat de Tudor, Iordache și Fațașche). Dimpotrivă, departe de a fi impuls revoluției românești, Eteria a căutat să o împiedice.

Principatele, cu statutul lor de autonomie, se aflau într-o situație diferită de a Greciei față de Imperiul otoman. La 1821, poporul român nu avea motive să se ridice la luptă împotriva Porții ei. În primul rînd, în contra regimului intern, adică a opresorilor săi direcți, fanariotii, care erau departe de a forma un bloc indisolubil cu turcii. Oligarhia fanariotă stăpînitoare în Principate se temea de o revoluție românească. Într-un astfel de caz, și niciodată de a înființa o astfel de revoluție.

Încă de la sfîrșitul anului 1816, consuli francezi din București, Formont, a notat într-un raport observația sa că românii, nemaiputînd suporta asuprirea fanariotă, doresc o revoluție care să-i izbăvească. În timp ce grecii din Principate se înspăimîntau în fața pericolului răzvrătirii poporului român: „Tăra Românească, deosebit de bogată prin pămîntul ei, a putut lupta de un veac contra tuturor neajunsurilor așezării sale, dar acum sursele îi sînt epuizate... În

prezent, ea este stăpînită de o ciudată agitație. Poporul român așteaptă cele mai mari binefaceri de la o revoluție, pe care o crede apropiată și o dorește. Grecii o socotesc însă ca o premedie pentru ei și se sperie; deosebirea aceasta de păreri provoacă, în relațiile dintre greci și români, un fel de învrăjbire” (Formont către Richelieu, 26 dec. 1816, în Doc. Hurmuzaki, XVI, p. 1410 subl. ns.).

Această constatare, făcută în timpul domniei lui Caragea, că românii doresc o revoluție care să le schimbe soarta, în timp ce grecii din Principate (constituind o pătură supranumită se tem de revoluția românească, este esențială și ne orientează în înțelegerea evenimentelor ulterioare. Un mare număr de documente din 1820—21 confirmă observația lui Formont. Prin prisma ei ni se clarifică atitudinea căpeteniilor eteriste față de mișcarea lui Tudor.

În jurul anului 1820, majoritatea fanariotilor, în aparență aliații ai sultanului, au aderat în ascuns la Eteria. Această organizație, urmînd distrugerea Imperiului otoman, căuta să provoace intrarea Rusiei în război cu Turcia și ridicarea antotomană a popoarelor creștine din sudul Dunării. Ea nu dorea însă și răzvrătirea poporului român, căruia i se cerea să continue a da ascultare circumiștii grecești. Eteria voia ca regimul fanariot să-și aducă contribuția la ruina războiului turcesc. Cu alte cuvinte, se preconiza ca Principatele, nefiind circuite de turci, ci de greci, să devină o bază de aprovizionare, de finanțare și de rezistență pentru viitoarea insursecție antiturcescă din Peninsula Balcanică, iar poporul român, rămînd supus

Imperiului otoman.

Correspondența dintre Al. Ipsilanti și M. Sutu din luna ianuarie 1821 ne dezvăluie că șeful Eteriei a făgăduit domnitorului de la Iași să-l ajute, prin demersuri pe lângă guvernul țarist, să-și extindă domnia și asupra Tării Românești. Această promisiune a fost făcută la 30 ianuarie, la aproximativ o săptămîină după ce Tudor Vladimirescu a ridicat steagul revoluției românești împotriva jugh fanariot și boieresc. (Doc. 1821, I, p. 295; IV, p. 88, 89, 109, 115). De aici rezultă opoziția dintre lupta lui Tudor și planurile eteriști.

În Tăra Românească, spre sfîrșitul domniei lui Alecu Sutu (decadat pe la 18 ianuarie), se produce o intensificare a frămîntărilor antifanariote ale românilor. Consulul țarului la București, grecul Al. Pini, care se amesteca în conducerea țării, era speriat de activitatea lui Tudor și totodată un susținător al regimului fanariot, pe care îl dorea continuat prin venirea la tron a fiului mai mare al domnitorului decadat. Pini a fiut să ia măsuri preventive împotriva declanșării unei mișcări românești antifanariote, din punct de vedere al dispozițiilor Haagi lauzului de la Craiova, la 19 ianuarie, să vegheze la menținerea ordinii sociale, spre a nu avea loc vreo izbucnire neașteptată care să paralizeze circumiștii: locuitorii „să stea liniștiți și să nu caute nimic” și să-și sfîșie și nu cumva să uitească „bîdem” (ibidem, p. 294).

După primele acțiuni ale lui Tudor Vladimirescu în Oltenia, Pini a trimis la el, la 25 ianuarie, un funcționar al consulatului cu o scrisoare, somîndu-l să oprească imediat mișcarea și să se prezinte la sediul consuliilor din București și Iași. În răspuns, Pini a publicat pentru prima dată în rev. „Studiu”, 1961, nr. 3), Tudor a explicat că acțiunea sa decurge din voința poporului, a formulat un act de acuzare împotriva boierilor și a circumiștii interne, a subliniat caracterul revoluționar al acțiunii sale față de oțomană și a anunțat că va veni la București împreună cu Adunarea norodului, pentru a pune capăt regimului de abuzuri și a restitui vechile privilegii ale țării.

După cum se vede, eteriștii Pini a adoptat o poziție ostilă față de acțiunile de eliberare și subdespotism fanariot. El n-avea interesul ca masele populare să se răzvrătească împotriva administrației fanariote, pe care, în realitate, toamă el o guvernă. În Principate, Eteria, a jungîndu-se se confundă cu stăpînirea fanariotă, nu putea fi decît stîmpană de izbucnirea unei mișcări populare.

Grăitoare, în acest sens, este și reacția căpeteniilor eteriste din Moldova — domnitorul Mihai Sutu și ministrul său Iacovaki Rizo Nerulos, amîndoi fanarioti și colaboratori apropiați ai lui Ipsilanti — în scrisoarea adresată lui Tudor Vladimirescu. Afînd despre evenimentele din Oltenia, Nerulos, care era la curent cu planurile Eteriei, a rămas surprins de revoluția pandurilor (pe care eteriștii n-o prevăzuseră) și de obiectivele ei sociale. — „desfîntarea privilegiilor boierilor”. Faptul că acesta rezultat din scrisoarea prin care el a înștiințat pe Ipsilanti (în februarie 1821) despre evenimentele amintite: „Un anume Tudor... a răsculat pînă alaltăieri toate județele de peste Ol, proclamînd libertate, egalitate și desfîntarea privilegiilor boierilor...”, el cheamă pe țărîni să se alieze cu el în lupta împotriva acestor evenimente revoluționare din Tăra Românească ca pe o „dramă” (cum se exprimă într-o scrisoare) și își lua măsuri de apărare. Dintr-un raport al agentului austriac I. Raab către cancelarul Metternich, datat 18 februarie 1821, aflăm că M. Sutu vedea un mare pericol în „doctrina” lui Tudor (pe care n-o lăsa drept eteristă), adică în ideile revoluționare antifanariote și antitotomane ce produceau o stare de efervescentă în rîndurile întregii societăți românești, răspîndindu-se astfel și în Moldova.

„Principiile trimișate de Vladimirescu, și anume: înălțarea domniei fanariotilor, restaurarea vechilor capitulatii cu Poarta, înfrînarea samavolnicilor și stoarcerea boierilor și înălțarea justiției de clasă sînt primite cu mare bucurie și proslăvite în mod public de țirgoșii moldoveni, de mica boierime și de țărînimie, care gem sub apăsarea domnilor fanarioti și a boierilor bolerimi solidară cu ei”. M. Sutu conținea Raab —, îngrijorat de pătrunderea în Moldova a acestor principii „demașcoale” și temîndu-se ca aderenții lui Vladimirescu să nu provoace și aici o mișcare similară celeia din Tăra Românească, „a început să ia măsuri de apărare, întîrînd în talnă corpul de armată prin recrutări noi” (Doc. Hurmuzaki, seria nouă, II, p. 619).

Consternarea căpeteniilor eteriste în fața evenimentelor din Oltenia constituie o dovadă că revoluția lui Tudor nu era prevăzută în planurile eteriste și că ea n-a avut la bază un „legământ” de solidaritate cu Eteria.

Mărturiile citite vădese divergența dintre acțiunea lui Vladimirescu și proiectele eteriștilor, și îndreptătește observația că pentru Ipsilanti a fost o lovitură spărtia mișcării sociale și naționale românești, neutilitate Eteriei.

Cleopatra Lorințiu

Continuare în pag. a 7-a

dar ea nu s-a gîndit să cheme la răscoală și pe români, intrucît în Principate guvernarea era grecească.

După intrarea de la Ismail a marelui consiliu al Eteriei, Al. Ipsilanti a adus modificări planului eterist, expuse în scrisorile sale din 24 octombrie 1820. El a reafirmat că trebuie pornită o răscoală generală în provinciile europene ale Imperiului otoman, din Grecia pînă la Dunăre, a lansat zvonul că războiul ruso-turc este iminent și a precizat că el personal va da semnalul insursecției eteriste, nu în Moreea, cum se stabilise, ci trecînd prin Principate spre Balcani. Trebuie subliniat că nici în noua variantă a planului eterist, Principatele nu erau cuprinse între provinciile care urmau să se răscolească. Dacă șeful Eteriei a schimbat parțial tactica și strategia mișcării, pornind o acțiune diversionistă în Principate și urmînd să implice și Rusia în lupta cu turcii, el n-a modificat prevederile planului în legătură cu poporul român. De la acesta, fanariotii-eteriști așteptau mai ales un substanțial ajutor financiar; cereau „supuneră, iar nu o revoluție împotriva sistemului de guvernămînt. În nici un fel din planurile de acțiune comunicate de Alexandru Ipsilanti nu era prevăzută o răscoală a românilor, ci numai a popoarelor din sudul Dunării, pentru că Principatele nu erau înglobate Imperiului otoman, iar ridicarea românilor nu se putea să nu lovească înainte de toate, în regimul fanariot, împiedicînd, implicit, acțiunea Eteriei, susținută de fanarioti.

La 22 februarie 1821, principiile fanariot Al. Ipsilanti, șefii Eteriei, a venit la Iași (Basarabia), aici, la începutul marșului lui Mihai Sutu, domnul Moldovei, care i-a recunoscut autoritatea, a declarat război Imperiului otoman și a chemat pe greci și pe celelalte națiuni creștine din sudul Dunării să se răscolească împotriva Porții. În același timp, el a lansat o proclamație către locuitorii Moldovei (23 februarie), deosebit de semnificativă, intrucît cerea populației românești să rămîna liniștită, supunîndu-se circumiștii grecești (fanariote), care nu va fi schimbată. („Stăpînirea acestui Principat rămîne ea și pînă acum, și cînd acesai pravil va rămîna corectă va rămîni pe Domnul ce va cîrmuiește astăzi, pe Mihai Vodă Sutu, protector zelos al drepturilor patriei voastre, părinte și binevoitor al vostru... Uniți-vă cu înălțimea Sa pentru paza fericii voastre...” — afirma Ipsilanti).

Correspondența dintre Al. Ipsilanti și M. Sutu din luna ianuarie 1821 ne dezvăluie că șeful Eteriei a făgăduit domnitorului de la Iași să-l ajute, prin demersuri pe lângă guvernul țarist, să-și extindă domnia și asupra Tării Românești. Această promisiune a fost făcută la 30 ianuarie, la aproximativ o săptămîină după ce Tudor Vladimirescu a ridicat steagul revoluției românești împotriva jugh fanariot și boieresc. (Doc. 1821, I, p. 295; IV, p. 88, 89, 109, 115). De aici rezultă opoziția dintre lupta lui Tudor și planurile eteriști.

În Tăra Românească, spre sfîrșitul domniei lui Alecu Sutu (decadat pe la 18 ianuarie), se produce o intensificare a frămîntărilor antifanariote ale românilor. Consulul țarului la București, grecul Al. Pini, care se amesteca în conducerea țării, era speriat de activitatea lui Tudor și totodată un susținător al regimului fanariot, pe care îl dorea continuat prin venirea la tron a fiului mai mare al domnitorului decadat. Pini a fiut să ia măsuri preventive împotriva declanșării unei mișcări românești antifanariote, din punct de vedere al dispozițiilor Haagi lauzului de la Craiova, la 19 ianuarie, să vegheze la menținerea ordinii sociale, spre a nu avea loc vreo izbucnire neașteptată care să paralizaze circumiștii: locuitorii „să stea liniștiți și să nu caute nimic” și să-și sfîșie și nu cumva să uitească „bîdem” (ibidem, p. 294).

După primele acțiuni ale lui Tudor Vladimirescu în Oltenia, Pini a trimis la el, la 25 ianuarie, un funcționar al consulatului cu o scrisoare, somîndu-l să oprească imediat mișcarea și să se prezinte la sediul consuliilor din București și Iași. În răspuns, Pini a publicat pentru prima dată în rev. „Studiu”, 1961, nr. 3), Tudor a explicat că acțiunea sa decurge din voința poporului, a formulat un act de acuzare împotriva boierilor și a circumiștii interne, a subliniat caracterul revoluționar al acțiunii sale față de oțomană și a anunțat că va veni la București împreună cu Adunarea norodului, pentru a pune capăt regimului de abuzuri și a restitui vechile privilegii ale țării.

După cum se vede, eteriștii Pini a adoptat o poziție ostilă față de acțiunile de eliberare și subdespotism fanariot. El n-avea interesul ca masele populare să se răzvrătească împotriva administrației fanariote, pe care, în realitate, toamă el o guvernă. În Principate, Eteria, a jungîndu-se se confundă cu stăpînirea fanariotă, nu putea fi decît stîmpană de izbucnirea unei mișcări populare.

Grăitoare, în acest sens, este și reacția căpeteniilor eteriste din Moldova — domnitorul Mihai Sutu și ministrul său Iacovaki Rizo Nerulos, amîndoi fanarioti și colaboratori apropiați ai lui Ipsilanti — în scrisoarea adresată lui Tudor Vladimirescu. Afînd despre evenimentele din Oltenia, Nerulos, care era la curent cu planurile Eteriei, a rămas surprins de revoluția pandurilor (pe care eteriștii n-o prevăzuseră) și de obiectivele ei sociale. — „desfîntarea privilegiilor boierilor”. Faptul că acesta rezultat din scrisoarea prin care el a înștiințat pe Ipsilanti (în februarie 1821) despre evenimentele amintite: „Un anume Tudor... a răsculat pînă alaltăieri toate județele de peste Ol, proclamînd libertate, egalitate și desfîntarea privilegiilor boierilor...”, el cheamă pe țărîni să se alieze cu el în lupta împotriva acestor evenimente revoluționare din Tăra Românească ca pe o „dramă” (cum se exprimă într-o scrisoare) și își lua măsuri de apărare. Dintr-un raport al agentului austriac I. Raab către cancelarul Metternich, datat 18 februarie 1821, aflăm că M. Sutu vedea un mare pericol în „doctrina” lui Tudor (pe care n-o lăsa drept eteristă), adică în ideile revoluționare antifanariote și antitotomane ce produceau o stare de efervescentă în rîndurile întregii societăți românești, răspîndindu-se astfel și în Moldova.

„Principiile trimișate de Vladimirescu, și anume: înălțarea domniei fanariotilor, restaurarea vechilor capitulatii cu Poarta, înfrînarea samavolnicilor și stoarcerea boierilor și înălțarea justiției de clasă sînt primite cu mare bucurie și proslăvite în mod public de țirgoșii moldoveni, de mica boierime și de țărînimie, care gem sub apăsarea domnilor fanarioti și a boierilor bolerimi solidară cu ei”. M. Sutu conținea Raab —, îngrijorat de pătrunderea în Moldova a acestor principii „demașcoale” și temîndu-se ca aderenții lui Vladimirescu să nu provoace și aici o mișcare similară celeia din Tăra Românească, „a început să ia măsuri de apărare, întîrînd în talnă corpul de armată prin recrutări noi” (Doc. Hurmuzaki, seria nouă, II, p. 619).

Consternarea căpeteniilor eteriste în fața evenimentelor din Oltenia constituie o dovadă că revoluția lui Tudor nu era prevăzută în planurile eteriste și că ea n-a avut la bază un „legământ” de solidaritate cu Eteria.

Mărturiile citite vădese divergența dintre acțiunea lui Vladimirescu și proiectele eteriștilor, și îndreptătește observația că pentru Ipsilanti a fost o lovitură spărtia mișcării sociale și naționale românești, neutilitate Eteriei.

Mircea T. Radu

ATUNCI, TOT ÎNTR-UN AUGUST... (XX)

SPECTACOLUL LUMII văzut de Ioan Grigorescu

Killer Kane refuză „mărul pădureț”

Colonelul John Riley Kane își botezase Grupul 89 de bombardiere, cu numele de „The Pyramiders” după imaginea formată de acrobatii de circ, atunci cînd aceștia înalță în arenă o piramidă de turopuri vii — cinci oameni la sol, cu cel mai solid dintre ei la mijloc, alți trei pe umerii acestora, alți doi pe umerii celor de sub ei, și, în sfîrșit, ultimul în vîrf, tot brat în umăr, grup omogen capabil să se rostogolească într-un picaj de strefede din care nimeni nu piere, ci toți se ridică, deschizîndu-și brațele ca niște aripi spre privitorii incantați de spectacol.

După operațiunea Tidalwave, Kane a întocmit pentru generalul Lewin Hvie Breton, comandant forțelor americane din Orientul Apropiat — care el, un an mai tîrziu, avea să participe la operațiunea „Market-Garden”, în Arnhem, lupînd pentru acei „A Bridge Too Far”. (Un pod prea îndepărtat, povestit cu atîta măiestrie de Cornelius Ryan — o schiță menită să explice raidul „Pyramiderilor” și soarta fiecărui bombardier din Grupul 89. Decolase de la Benghazi cu cinci escadriere, patru de cîte zece, iar a cincea de opt bombardiere, în total 48 de quadricoptere, dintre care numai 47 au pornit spre Ploiești, ultimul accidentîndu-se la decolare și înscind astfel primele victime la pasivul operațiunii. Din cele 47 de Liberatori care și-au luat startul sub comanda lui Kane, 8 s-au întors din drum, din cauza unor defecțiuni tehnice luate în timpul zborului spre Ploiești. Au ajuns la „Poarta de intrare nr. 2”, Tîrgoviște, 41 de bombardiere dar, din acel „întern dantesc” — cum avea să vadă Killer Kane obiectivul — n-au mai rămas decît 21. Treisprezece bombardiere au fost doborîte de artileria antiaeriană deasupra Ploieștilui, cînd au căzut pradă aviației de vîntătoare, din zona 24, unul s-a prăbușit în mare, la întoarcere, alții a amerizat forțat în apropierea coastei turcești după îndeplinirea misiunii. Trei bombardiere au primit care și „Fidel Columbia”, avionul lui Kane — au aterizat în Cipru, la Nicosia, celelalte optsprezece, scăpate mai mult sau mai puțin tefere din luptă s-au înapoiat, după aproape 12 ore de zbor continuu, la baza lor de la Benghazi.

Există oameni despre care, cunoscîndu-le un singur episod din viață — fie și doar din relațiile altora — poți să nu te intrabi — care o fi fost destulul lor ulterior? Un astfel de om este John Riley Kane. I-am căutat numele în

REVISTA STRĂINĂ

● LUI JOHN REED, celebrul autor al nu mai puțin celebrului raport „Zece zile care au zguduit lumea”, îi va fi dedicat un film de lung metraj, realizat de regele va fi semnat de Serghej Bondarjuk. „De peste un deceniu mă preocupă ideea de a face un film despre omul care a fost un premergător al epocii sale, despre cel care a înclintat un Imperiu Revoluției din Octombrie”, afirmă regizorul. Filmul, care poartă decemdatul titlu „Cloupot roșu”, va avea două părți. Prima va cuprinde perioada de activitate a lui Kane în Mexic, a doua va fi dedicată evenimentelor revoluționare din Mexic, așa cum le-a înțeles John Reed în cartea sa „Mexicul răsculat”. Cea de a doua, cîntăcîndu-se în Mexic, va fi realizată de un grup de artiști din Mexic, care vorbesc în limba spaniolă și vorbesc despre zilele fierbinți pe care le-a trăit în Rusia zărlăstul american, cele zece zile care, zguduită întreaga planetă, au adus pe harta lumii primul stat socialist și revoluționar al secolului.

● CIND LUCRĂRIILE inspirate din contemporaneitate nu sînt foarte profunde și sînt reperate uitate după apariția de obicei cauza este alina ucenicul autorului și îngusta sferă a experienței sale”, afirmă marele scriitor chinez Mao Dun într-un interviu reproducut în sfîrșitul anului trecut, de revista „China Populă”. Trecînd în revistă principalele probleme ale actualității literare din țară, patriarhul literelor chineze, se arată preocupat de arta tinerilor scriitori, „într-un foarte sperîndu-se că generația” subliniază el. Abordînd chestiuni de „atelier”, probleme de creație, Mao Dun arată că „împuritate tinerilor autori sînt adesea puse pe seama neînșurubirii tehnice screrului. În fața acestor cauze cauză cauză în ceea ce îl nu au reușit să zugrăvească profunzimea vieții din sfera lor de preocupări în strînsă legătură cu perspectiva ei de ansamblu și că nu înțeleg legătura dialectică dintre aceste două aspecte”. „Eu gîndesc că este foarte greu să fi scriitor, spune Mao Dun. Scriitorul este un artist și suferă de o boală care se numește „boala” și e greu. Și nu nu de loc dreptate”.

● TĂRANCA lituaniană Aldona Bivainene este cunoscută în întreaga republică ca o plectoriță a cărei tablouri au fost prezentate cu deosebit succes în numeroase orașe ale R.S.S. Lituaniei. În zilele care, în momentul de față sînt adăpostite într-o expoziție din satul său, în colibozul „Ghimtoii generației”, sînt prezentate tablouri născuți de la începutul activității artistice a lui Aldona Bivainene. În fața acestor tablouri sînt prezentate tablouri născuți de la începutul activității artistice a lui Aldona Bivainene. În fața acestor tablouri sînt prezentate tablouri născuți de la începutul activității artistice a lui Aldona Bivainene.

● DACĂ ZIARELE anunță deseori dispariția unor opere de artă din colecții cunoscute ori muzee, mai rar înțelegem relatarea unui turt senzațional săvîrșit... În desert. Un panou care reprezintă o scenă

„Who's Who?” — anuarul personalităților americane — dar nu i lărgătu. Să se înfășure în totul în uitare, lăsînd în urmă lui doar legenda? A fost unul dintre asii aviației americane din timpul celui de al doilea război mondial, adevărat virtuoz al zborului, comandant sever, dar care tănuia un suflet gîngăș, cu incantații poetice, înemii, care îl porcesciseră „Killer” — ucigașul — i-au cunoscut pe propria lor piele arta de a-și ateuze lucruri încredinate, semîndu-și prăgădul printre înamicii lui cu care se răfua fără trîtăre. O fotografie din perioada pregătirii operațiunii Tidalwave n-l înfășășează călare pe o bombă de mare calibru, suriazător cu mincele suflete, cu brațele bronzate împrunate peste genunchiul drept, privind undeva, înainte, ca un călăreț ce își măsoară din ochi lungimea drumului de străbătut. Purta o căcchietă de infanterist din primul război mondial, moștenită de la tatăl său, înălțimea decășărilor acoperise creștetul acum, cînd se aproia în zbor răsărit, cu 380 km pe oră, de Ploiești.

Obiectivul grupului său era rafinaria „Astra Română” — pe atunci era mai mare unitate de aviație de pe teritoriul din Europa, asăz „Ploiești” — a cărui centenară s-a sărbătorit în 1980 — ținta de căpetenie a întregii operațiuni. În interiorul cârcă se desenaseră zece puncte cheie ce trebuiau distruse. Lui Kane, și tuturor echipajelor din grupul său — aproximativ 500 de oameni — îi se arătasă că mai bine decolarea un film pe 8 mm, care înfășășea obiectivul rezervat lor; fiecare „Pyramid” primind o hartă imprimată pe o batistă de mătase, avînd pe ea fața traseului de urmat, iar pe cealaltă schița infășășă ce trebuia distrusă.

Într-o zi, în ziua a doua ferată de pe Valea Prahovei avea să indice grupului de bombardiere linia de urmat pentru a ajunge în numai trei minute deasupra țintei — Kane și-a tinut batista întinsă pe genunchiul drept, sub mîna avionului. Ploieștii se află în fața dar... „Ploiești” a trecut pe sub mîna. Credeam că eu zbor jos, dar el zburau și mai jos...”

Continuare în pag. a 7-a

Desen de Șerban Rusu Arbore

REPERE

PODUL BROOKLIN

hart Crane a avut o viață devoratoare, călătoria cu intensități patologice, pendulînd mereu pe linia dintre real și ideal, o existență dedicată exclusiv poeziei, dintr-o necesitate naturală, o viață terminată în valurile mării la numai treizeci și trei de ani. Încă un poet care nu și-a „alcatuit opere” lăsînd în urmă doar două volume de versuri, câteva articole și amintirea unui destin situat sub semnul unei vînovății tragice. Marcă de o biografie agitată, dar dispunînd de o sensibilitate de un tip special, o vocație pentru magia cuvintelor, cu un acut simț al ritmului și al limbii, el a amintit și scrie poeme epice. Crane a vrut să fie poetul mitului American, continuînd tradiția emersoniană, sub influența lui Whitman. În apropierea simbolistilor francezi, conciliînd o poezie experimentală, marcată de discontinuitate retorică, și romantismul tradițional, peste toate acestea fiind admiratorul lui Eliot, cum mărturisea în 1922 într-o scrisoare:

„Nu există nimeni să fi scris englezește care să înșire atît respect, după părerea mea, ca Eliot”.

Cărțile lui de versuri „White Buildings” și „The Bridge” dezvăluie un talent straniu și dezordonat, cu propensiune spre folosirea stilurilor locale asupra conștiinței, mereu în căutarea cuvîntului, amintit în poemele epice, pe alocuri halucinate, imaginea tentaculare ale lui Verhaeren: „Cu excepția podului Brooklyn, toate celelalte produse ale erei tehnologice prezente în Podul: metroul, trenul, aeroplanul, radioul, telegraful, ascensorul, zgîrie-nori și în ultimă instanță efectele pozitive asupra dezvoltării armonioase a personalității umane”, afirmă pefatatoarea antologiei românești „Podul Brooklyn” de Hart Crane — ed. Univers, traducere Cleopatra Lorințiu

Cleopatra Lorințiu

Continuare în pag. a 7-a

Luceafărul

Revistă editată de
UNIUNEA SCRITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef:
Nicolaie Dan Frunțelă, Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), Teodor Balș (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA: București, Piața Școlii Nr. 1, tel. 17 32 89

ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei Nr. 115, tel. 50 71 96

ABONAMENTELE:

3 luni — 13 lei; 6 luni — 26 lei; 1 an — 52 lei

Tînarul executat în:

COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA ȘCINTEII”

Paștinător Dobru Marian

Fănuș Neagu